

Diagnoza Lokalnych Zagrożeń Społecznych

Ciechocinek – 2012

Wykonawca:

Studio Diagnozy i Profilaktyki
31-423 Kraków
ul. Szklana 4
tel. (12) 446-42-60

Spis treści

Wstęp – Metodologia oraz opis badania	4
Rozdział I - Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców	5
Grupa badawcza	5
Cel badania	5
Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców Ciechocinka.....	6
Bezrobocie oraz wykluczenie społeczne	7
Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne.....	13
Narkotyki w środowisku lokalnym	19
Przemoc	22
Dorośli mieszkańcy a gry hazardowe.....	26
Rozdział II - Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży.....	30
Grupa badawcza	30
Cel badania	30
Dzieci i młodzież a substancje psychoaktywne	30
Spożywanie alkoholu wśród dzieci i młodzieży	32
Palenie papierosów.....	40
Zachowania związane z używaniem narkotyków i dopalaczy	44
Dzieci i młodzież a zachowania przemocowe.....	54
Hazard i inne ryzykowne zachowania.....	60
Używanie komputera przez dzieci i młodzież oraz zagrożenie cyberprzemocą	64

Rozdział III - Badanie punktów sprzedaży alkoholu	69
Grupa badawcza	69
Cel badania	69
Wyniki badania	69
Wnioski	77

Wstęp – Metodologia oraz opis badania

Celem przeprowadzonego badania jest zdiagnozowanie skali lokalnych zagrożeń społecznych wśród dorosłych mieszkańców oraz uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych. W badaniu dorosłych osób uwzględnione zostały takie obszary, jak bezrobocie i wykluczenie społeczne, spożywanie alkoholu i zagrożenia z tym związane, używanie narkotyków, przemoc domowa, hazard. W badaniu młodych mieszkańców uwzględnione zostały takie obszary, jak spożywanie alkoholu, palenie tytoniu, używanie narkotyków oraz dopalaczy, przemoc rówieśnicza oraz domowa, hazard oraz zachowania seksualne. Ponadto zrealizowano badanie w wybranych punktach sprzedaży na terenie miasta, które miało na celu poznanie postaw sprzedawców alkoholu i wyrobów tytoniowych wobec takich problemów, jak sprzedaż używek nieletnim, sprzedaż alkoholu osobom nietrzeźwym, zagrożenia związane ze spożywaniem napojów alkoholowych. Badanie dorosłych mieszkańców realizowane jest przy użyciu standaryzowanego kwestionariusza ankiety rozdawanego i odbieranego przez ankieterów w miejscach publicznych.

Dzieci objęte są ustawowym obowiązkiem nauki szkolnej, dlatego też dobierając jednostki do badania, losowane są szkoły, a w szkołach klasy, w których uczniowie proszeni są o wypełnienie kwestionariusza ankiety. Wybór metody ilościowej oraz dobór próby sprawił, że najbardziej dogodną metodą jest ankieta audytoryjna. Uczniowie, zebrani w większej grupie, wypełniają samodzielnie ankiety. Badanie przeprowadzane jest zgodnie z zasadami etyki, zaś uczestnicy informowani są o anonimowości badania. Za każdym razem uzyskiwana jest zgoda dyrektorów szkół na przeprowadzenie badań w ich placówkach, zaś nad poprawnością przeprowadzanego badania czuwają wyszkoleni ankieterzy. W Ciechocinku zostały przebadani uczniowie szkół podstawowych, gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych – po cztery klasy z każdego rodzaju szkoły.

Rozdział I - Lokalne zagrożenia społeczne w grupie dorosłych mieszkańców

Grupa badawcza

W badaniu wzięły udział 102 osoby, w tym 61 kobiet i 41 mężczyzn. Wśród respondentów zdecydowana większość badanych mieszkańców Ciechocinka miała wykształcenie średnie lub wyższe (82% ogółu badanych). Wykształcenie większości badanych kobiet było średnie (43,9% badanych kobiet) oraz wyższe (42,1% badanych kobiet), podczas gdy 7% badanych kobiet miało wykształcenie zawodowe, zaś kolejne 7% badanych kobiet miało wykształcenie podstawowe. Wśród badanych mężczyzn również przeważało wykształcenie średnie (40,6% badanych mężczyzn) oraz wyższe (34,4% badanych mężczyzn). Ponadto 15,6% badanych mężczyzn zadeklarowało wykształcenie zawodowe, a 9,4% badanych mężczyzn – podstawowe. Średnia wieku respondentów wynosiła 35,71 lat.

Cel badania

Kwestionariusz ankiety przeprowadzony wśród 102 dorosłych osób w Ciechocinku miał na celu zbadanie zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym. Odwoływaliśmy się do takich obszarów jak:

- bezrobocie, wykluczenie społeczne
- spożywanie alkoholu, uzależnienie od alkoholu, działania władz w tym zakresie;
- rozpowszechnienie oraz dostępność narkotyków w środowisku,
- przemoc w rodzinie, zachowania agresywne w miejscach publicznych;
- hazard

Podstawowe problemy społeczne w opinii mieszkańców Ciechocinka

W pierwszym pytaniu poprosiliśmy o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo ważny. Dzięki zastosowaniu takiego kryterium możliwe staje się odniesienie uzyskanych wyników do percepcji tych problemów w skali całego kraju (Problemy alkoholowe na tle innych problemów społecznych – wybrane elementy z ogólnopolskich badań ankietowych – „Substancje psychoaktywne”, zrealizowanych w 2002 roku, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych). Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców Ciechocinka.

Tab. 1. Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców Ciechocinka.

Problemy społeczne	Bardzo poważny	Poważny	Umiarkowany	Znikomy	Nie występuje
Bezrobocie	29,7%	36,6%	31,7%	2%	-
Zanieczyszczenie środowiska	10,9%	21,7%	43,5%	21,7%	2,2%
Zubożenie społeczeństwa	18,4%	33,7%	39,8%	6,1%	2%
Alkoholizm	15,8%	38,9%	38,9%	5,3%	1,1%
Problemy mieszkaniowe	9,9%	34,1%	33%	22%	1,1%
Narkomania	4,5%	19,1%	51,7%	16,9%	7,9%
Kryzys norm moralnych	3,4%	23,6%	43,8%	25,8%	3,4%
Kryzys rodzinny	3,3%	29,3%	42,4%	23,9%	1,1%
HIV/AIDS	2,8%	4,2%	16,9%	50,7%	25,4%
Wzrost przestępczości	2,2%	20,4%	45,2%	26,9%	5,4%

Wśród najpoważniejszych problemów społecznych w Ciechocinku na pierwszym miejscu znajduje się bezrobocie. Blisko jedna trzecia badanych mieszkańców uważa, że brak

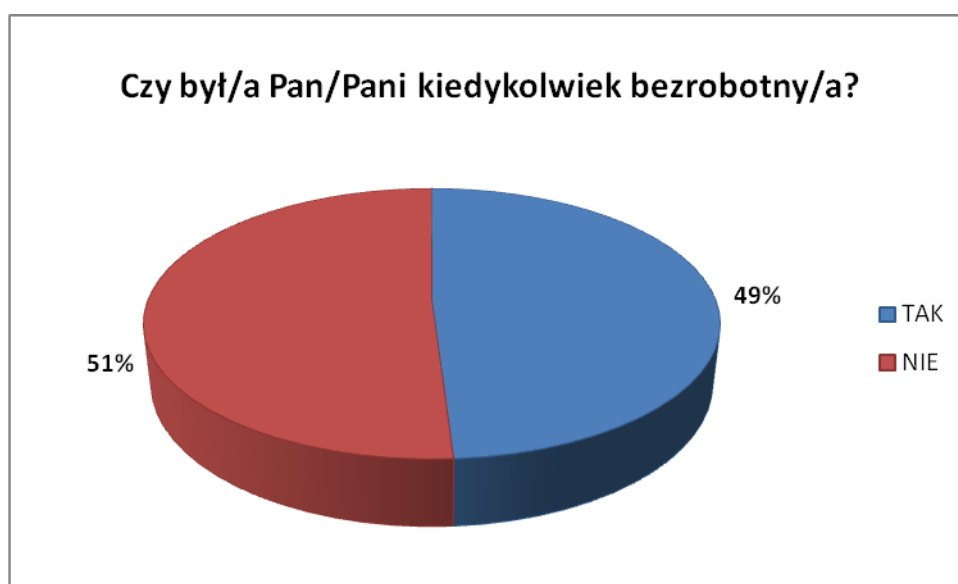
pracy stanowi bardzo poważny, zaś 36,6% ankietowanych określa go jako poważny problem społeczny. Na kolejnym miejscu znajduje zanieczyszczenie środowiska, zubożenie społeczeństwa oraz alkoholizm. Nieco mniej poważnymi problemami społecznym w ocenie respondentów są: problemy mieszkaniowe oraz narkomania. Nieco mniej badanych ocenia jako poważne problemy: kryzys norm moralnych, kryzys rodzinny, HIV/AIDS, a także wzrost przestępczości. Wysoka pozycja zjawiska alkoholizmu jednoznacznie wskazuje priorytetowy kierunek działań, jakie powinien podejmować samorząd w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych.

W skali całego kraju na pierwsze miejsce wysuwa się problem bezrobocia, kolejno spadek stopy życiowej, przemoc i agresja na ulicach, picie alkoholu przez młodzież oraz alkoholizm, który przecież tak blisko powiązany jest z pierwszymi problemami. Zubożenie społeczeństwa często występuje z nadużywaniem alkoholu (Problemy alkoholowe na tle innych problemów społecznych – wybrane elementy z ogólnopolskich badań ankietowych – „Substancje psychoaktywne”, zrealizowanych w 2002 roku, Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych).

Bezrobocie oraz wykluczenie społeczne

Bezrobocie jest zjawiskiem trudnym do zmierzenia. Statystyki najczęściej odnoszą się do skali bezrobocia rejestrowanego (jawnego), ujmując w ten sposób tylko część osób pozostających bez pracy. Bezrobocie przyczynia się do występowania wielu negatywnych zjawisk społecznych w życiu osób nieposiadających stałej pracy. Poważnym skutkiem bezrobocia jest ubożenie rodziny, które często prowadzi do narastania konfliktów i napięć między członkami rodziny oraz przyczynia się do powstawania patologii społecznych. Brak perspektyw zatrudnienia, szczególnie w przypadku bezrobotnych długoterminowych, powoduje degradację pozycji społecznej tych osób. Budzi obawy o własny los i możliwości przetrwania całej rodziny, a także odbija się negatywnie na samopoczuciu i stanie zdrowia bezrobotnego. Długotrwałe bezrobocie często prowadzi do ubóstwa i marginalizacji społecznej.

Dorosłym mieszkańcom Ciechocinka zadano pytanie, czy kiedykolwiek byli bezrobotni. Twierdząco odpowiedziało 49% badanych. Kobiety doświadczały rzadziej braku pracy niż mężczyźni. Bezrobocia doświadczyło 44,1% respondentek oraz 58,4% respondentów. Odsetek badanych mieszkańców Ciechocinka, którzy pozostawali w przeszłości bez pracy lub obecnie doświadczają bezrobocia, jest wyższy od wyników badań ogólnopolskich. Badanie CBOS z 2011 roku na temat bezrobocia pokazało, że 41% respondentów doświadczyło w przeszłości lub obecnie doświadczają bezrobocia.

Niższy odsetek badanych (31,4%) deklaruje, że w ich gospodarstwie domowym znajduje się osoba bezrobotna.

Dość wysoki odsetek osób, które nie posiadały w przeszłości lub nie posiadają obecnie pracy oraz stosunkowo duży odsetek osób deklarujących, że w ich gospodarstwie domowym znajdują się osoby bezrobotne, znajduje potwierdzenie w odpowiedziach respondentów na pytanie o szansę znalezienia pracy w Ciechocinku. Ponad dwie trzecie ankietowanych (69%) ocenia szansę znalezienia pracy jako niewielką, 17% ankietowanych ocenia szansę znalezienia pracy jako umiarkowaną, a zaledwie 6% badanych sądzi, że jest ona bardzo duża lub duża. Poniższy wykres przedstawia rozkład odpowiedzi na to pytanie.

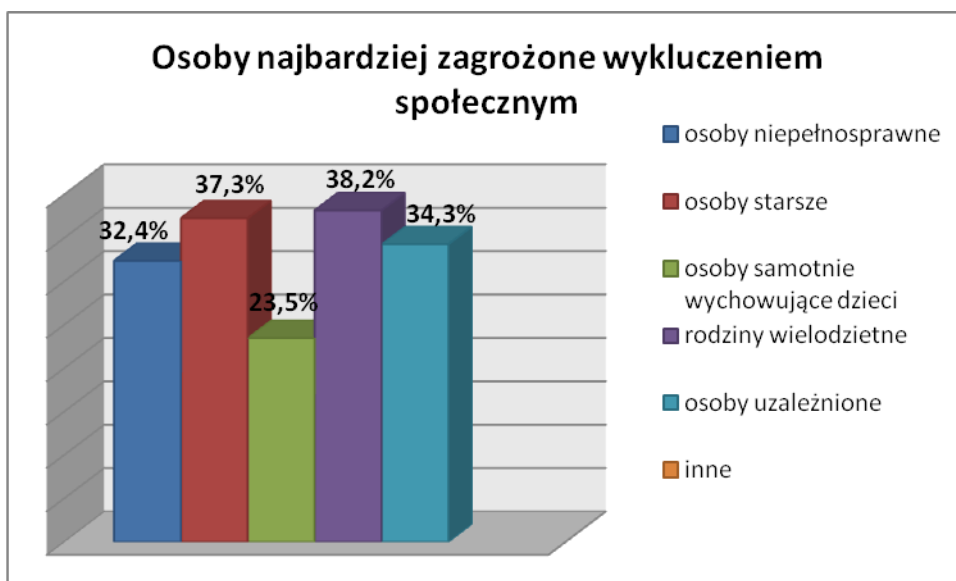
Badani mężczyźni oraz badane kobiety w większości oceniają szansę znalezienia pracy jako niewielką. 69,2% mężczyzn oraz 68,9% kobiet określa ją jako niewielką, 16,4% kobiet oraz 17,9% mężczyzn określa ją jako umiarkowaną, 4,9% kobiet oraz 7,7% mężczyzn jest przekonanych, że jest ona duża lub bardzo duża.

Trudności na rynku pracy przekładają się na zamożność rodzin. W kolejnym pytaniu ankietowani zostali poproszeni o wybranie określenia, które najlepiej charakteryzuje sposób zarządzania dochodem w ich gospodarstwach domowych. 42,2% badanych mieszkańców Ciechocinka jest na tyle zamożna, by móc zaspokoić swoje potrzeby, natomiast zarobki nie pozwalają na oszczędzanie. 34,3% badanych żyje oszczędnie, kupując najtańsze produkty. Mniej więcej co dziesiąty badany może nadwyżki pieniędzy odkładać na przyszłość, zaś 13,7% badanych mieszkańców Ciechocinka nie jest w stanie zaspokoić swoich bieżących potrzeb.

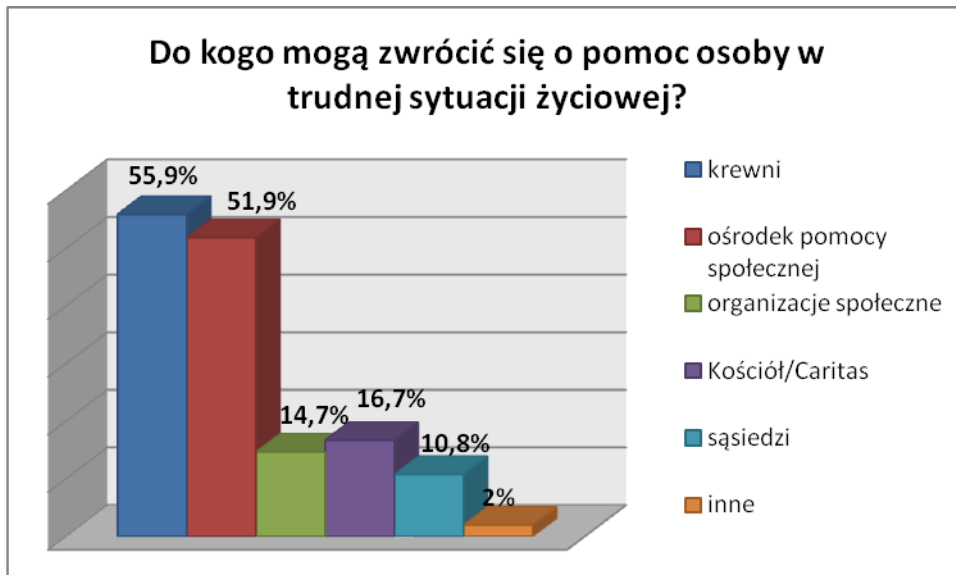
Tab.2. Proszę zaznaczyć określenie, które najlepiej charakteryzuje sposób zarządzania dochodem w Pana/Pani gospodarstwie domowym.

Starcza na wszystko i pozwala na oszczędzanie	9,8%
Starcza na wszystko, ale nie pozwala na oszczędzanie	42,2%
Żyjemy oszczędnie (kupując najtańsze produkty) i dzięki temu starcza na wszystko	34,3%
Pieniądzy nie starcza na zaspokajanie bieżących potrzeb	13,7%

Osoby trwale ubogie cechuje poczucie bezradności, bezsilności oraz zepchnięcia na margines. Z powodu podejmowania prac dorywczych i potrzeby oszczędzania, takie osoby nie uczestniczą czynnie w życiu społecznym ani nie korzystają z dóbr kulturowych. W takich rodzinach może istnieć przyzwolenie na łamanie norm społecznych, mogą występować liczne konflikty i napięcia między członkami rodziny, jak również przemoc. Do grup szczególnie zagrożonych ubóstwem można zaliczyć rodziny, w których członkowie utrzymują się z niezarobkowych źródeł, innych niż renta czy emerytura. Utrwalanie się biedy powoduje zmianę stylu życia rodziny oraz przyczynia się do powstania wielu niekorzystnych zjawisk, jak: zaniedbania w opiece i wychowaniu, alkoholizm, przemoc w rodzinie, przestępczość.

Największy odsetek badanych mieszkańców Ciechocinka wskazuje na rodziny wielodzietne oraz starsze jako najbardziej zagrożone wykluczeniem społecznym. Na kolejnym miejscu wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym znalazły się osoby uzależnione, osoby niepełnosprawne oraz osoby samotnie wychowujące dzieci.

Osoby, które znajdują się w trudnej sytuacji życiowej, według badanych mieszkańców Ciechocinka, najczęściej mogą liczyć na pomoc krewnych oraz ośrodka pomocy społecznej. 14,7% badanych wskazuje na organizacje społeczne, 16,7%

respondentów jest przekonana, że pomoc można uzyskać w Kościele/Caritasie, a zaledwie 10,8% badanych wskazuje na sąsiadów.

6,9% badanych mieszkańców Ciechocinka posiada wiedzę na temat działań prowadzonych przez władze lokalne, których celem jest wspieranie osób bezrobotnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym. Występują nieznaczne różnice między kobietami i mężczyznami. Twierdząco na to pytanie odpowiedziało 8,2% respondentek oraz 5% respondentów. Wśród najczęściej wymienianych przez respondentów działań podejmowanych przez władze lokalne znalazła się działalność MOPS, szkolenia, oraz pomoc udzielana przez Caritas.

Spożywanie alkoholu oraz związane z nim inne problemy społeczne

W Ciechocinku problem alkoholizmu pojawia się na czwartym miejscu ważnych problemów społecznych. Zjawisko to jest jednak dość powszechne w całej Polsce.

„Przyjęło się sądzić, że Polacy piją alkohol często, w dużych ilościach. Należałoby więc wnioskować, że istnieje społeczne przyzwolenie, norma, która nie potępia częstego spożywania alkoholu, lecz przeciwnie – czyni je społecznie akceptowalnym wzorem postępowania. Jednak nie potwierdza tego rozkład deklaracji, jaki uzyskaliśmy w trakcie badania. Ponad połowa Polaków (53%) twierdzi, że pije alkohol, ale tylko od czasu do czasu i mając ku temu dobrą okazję. Można to nazwać umiarkowanym stylem picia. Niewielkie grupy badanych deklarują częste (4%) i dosyć częste (7%) wykorzystywanie różnych okazji do napicia się alkoholem. Co szósty respondent (16%) przyznaje, że unika okazji do tego, żeby pić alkohol, a prawie co piąty (19%) deklaruje abstynencję. Warto zauważyć, że pewien normatywny styl picia nie zmienił się od dziesięciu lat, gdyż w badaniu z 1997 roku respondenci odpowiadali bardzo podobnie.”¹

W naszych badaniach interesowało nas kilka zagadnień: jaka jest wiedza i stosunek do alkoholu, czy w środowisku lokalnym występują zagrożenia (bójki, wandalizm) związane z nadmiernym spożywaniem alkoholu, czy respondenci widzą jakieś zmiany związane z alkoholem na przestrzeni ostatnich 10 lat oraz czy posiadają wiedzę o działaniach władz związanych z tym zagadnieniem.

Zapytaliśmy o postawę względem dostępności alkoholu. Prosiłiśmy badanych o określenie, czy uważają, że alkohol jest towarem szczególnym, w związku, z czym dostęp do niego powinien być ograniczony i kontrolowany, czy też alkohol jest towarem, jak każdy inny i zasady sprzedaży nie powinny być wyjątkowe.

---

¹ CBOS „Postawy wobec wybranych substancji psychoaktywnych”, 2007r.

Występuje duża rozbieżność, co do odpowiedzi w tym pytaniu w zależności od płci. 66,1% kobiet jest za ograniczeniem sprzedaży alkoholu w stosunku do 36,6% mężczyzn. Ponad połowa badanych osób wskazuje na specyfikę tego towaru i postuluje za ograniczeniami.

W badaniu interesowało nas również, czy respondenci zauważyli zmiany w obyczajowości spożywania alkoholu w swoim środowisku. 51% badanych stwierdziło, że zdecydowanie spożycie wzrosło, 43% badanych nie zauważa zmian na przestrzeni ostatnich 10 lat, a 6% badanych uważa, że zmalało. Występują różnice w odpowiedziach w zależności od płci. Kobiety są częściej niż mężczyźni skłonne zauważać wzrost spożywania alkoholu (tak twierdzi 55,9% spośród nich, u mężczyzn – 43,9%). Mężczyźni (53,7%) częściej niż kobiety (35,6%) nie zauważają zmian. 8,5% kobiet oraz 2,4% mężczyzn zauważa spadek spożywania alkoholu.

Zbadaliśmy wiedzę respondentów na temat prowadzonych lokalnie działań, które mają na celu przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniu od alkoholu i narkotyków. 6,3% badanych mieszkańców Ciechocinka deklaruje, że posiada wiedzę na temat prowadzonych lokalnie działań, których celem jest przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniom od alkoholu oraz narkotyków. Taką wiedzę posiada 5,2% kobiet oraz 8,1% mężczyzn. Wśród działań prowadzonych w Ciechocinku, respondenci wymienili kluby anonimowych alkoholików.

Kolejne pytanie dotyczyło częstotliwości spożywania alkoholu. Blisko połowa badanych mieszkańców Ciechocinka (43,6%) pije alkohol okazjonalnie (od czasu do czasu), zaś 15,8% badanych nie pije alkoholu w ogóle. Ponadto 11,9% badanych pije alkohol średnio raz w miesiącu, 16,8% badanych – kilka razy w miesiącu, 9,9% badanych spożywa napoje alkoholowe więcej niż raz w tygodniu, a 2% badanych pije alkohol codziennie.

Poniższa tabela zawiera rozkład odpowiedzi na pytanie o częstotliwość spożywania konkretnych napojów alkoholowych w ciągu ostatnich 12 miesięcy od badania.

Tab. 3. Rodzaje alkoholu spożywanego przez dorosłych mieszkańców Ciechocinka w ciągu ostatnich 12 miesięcy od badania.

	Ogółem	Kobiety	Mężczyźni
PIWO			
Nigdy	30,5%	37,7%	19,5%
1-2 razy	17,6%	18%	17,1%
3-5 razy	12,7%	18%	4,9%
6-9 razy	7,8%	9,8%	4,9%
10-19 razy	9,8%	6,6%	14,6%
20-39 razy	6,9%	3,3%	12,2%
40 i więcej razy	14,7%	6,6%	26,8%
WINO			
Nigdy	34,3%	42,5%	22%
1-2 razy	19,6%	14,8%	26,8%
3-5 razy	19,6%	19,7%	19,5%
6-9 razy	12,7%	9,8%	17,1%
10-19 razy	6,9%	6,6%	7,3%
20-39 razy	2%	-	4,9%
40 i więcej razy	4,9%	6,6%	2,4%
NAPOJE WYSOKOPROCENTOWE (DRINKI, WÓDKA, WHISKY)			
Nigdy	35,3%	46%	19,5%
1-2 razy	16,7%	18%	14,6%
3-5 razy	14,7%	13,1%	17,1%
6-9 razy	10,8%	8,2%	14,6%
10-19 razy	12,7%	8,2%	19,5%
20-39 razy	4,9%	1,6%	4,9%
40 i więcej razy	4,9%	4,9%	9,8%

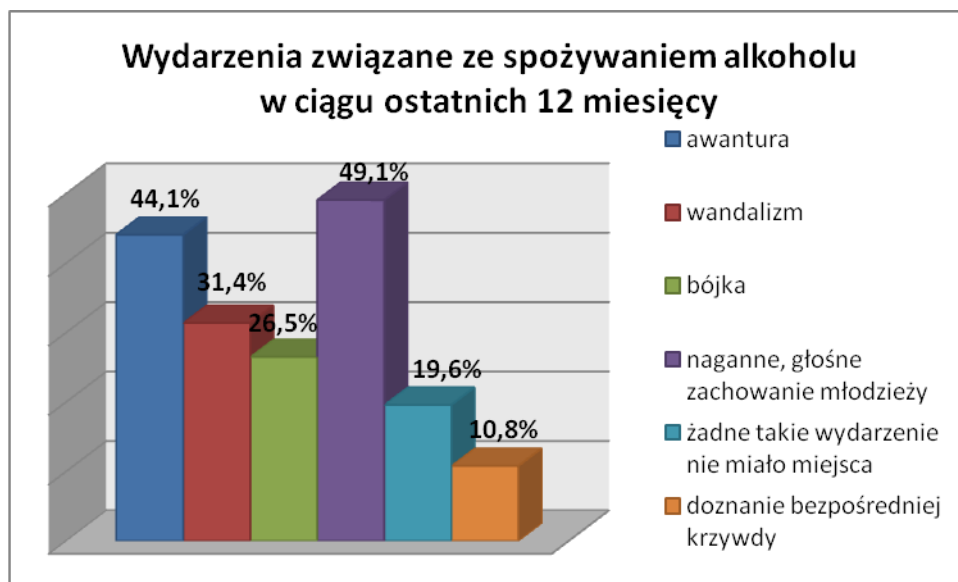
Największym zainteresowaniem cieszy się piwo. 69,5% badanych deklaruje, że spożyło piwo przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy, a 31,4% badanych spożywało je 10 lub więcej razy. Nieco mniejszą popularnością wśród badanych mieszkańców Ciechocinka cieszy się wino oraz napoje wysokoprocentowe. 65,7% badanych deklaruje, że spożyło przynajmniej raz wino w ciągu ostatnich 12 miesięcy, zaś 13,8% badanych spożywało wino 10 lub więcej razy. Na kolejnym miejscu znajdują się napoje wysokoprocentowe, które. 64,7% badanych spożyło przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy, zaś 22,5% badanych spożywało wino 10 lub więcej razy.

Jeśli chodzi o preferencje płci, kobiety najczęściej sięgają po piwo – 62,3% respondentek spożyło piwo przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Nieco mniejszym

zainteresowaniem cieszy się wino oraz napoje wysokoprocentowe. 57,5% respondentek spożyło wino przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy, zaś 54% respondentek deklaruje spożycie napojów wysokoprocentowych przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Mężczyźni najbardziej preferują piwo oraz napoje wysokoprocentowe – 80,5% badanych deklaruje picie piwa oraz napojów wysokoprocentowych przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Wino cieszy się nieco mniejszym zainteresowaniem wśród mężczyzn. 78% respondentów deklaruje spożycie wina przynajmniej raz w ciągu ostatnich 12 miesięcy.

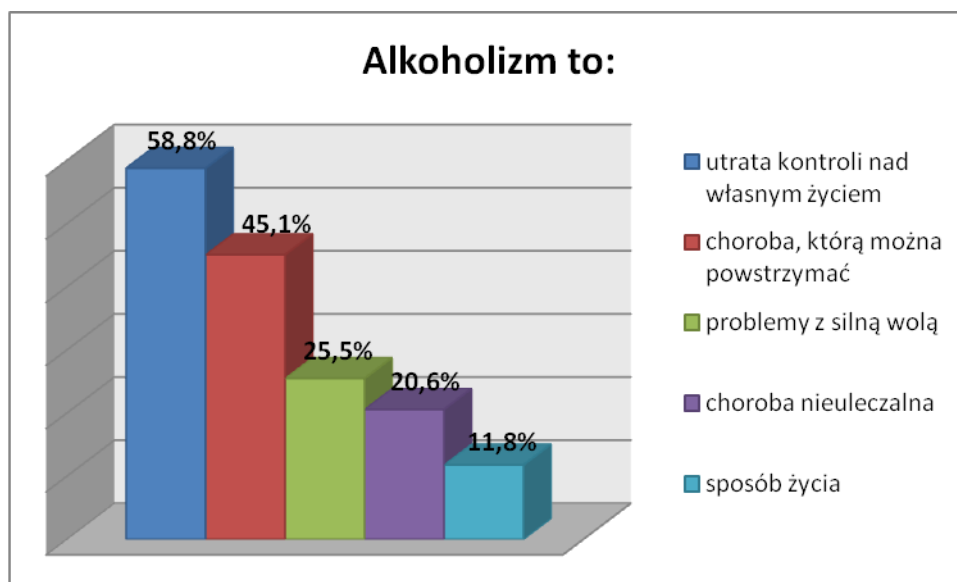
Zjawisko nadmiernego spożywania alkoholu może być powiązane z agresywnym zachowaniem i pojawiać się w życiu publicznym w postaci bójek, awantur, pobic czy wulgaryzmów. Zapytaliśmy respondentów, czy w ciągu ostatnich 12 miesięcy od badania doświadczyli któregoś z tych nieprzyjemnych przeżyć. 19,6% badanych nie było świadkami ani uczestnikami takich wydarzeń. Natomiast 49,1% respondentów doświadczyło głośnie i naganego zachowania młodzieży, kolejno 44,1% osób awantury, 31,4% osób wandalizmu, 26,5% osób bójki i 10,8% osób bezpośredniej krzywdy w postaci kradzieży, pobicia czy wulgaryzmów.

Jak widać, najwięcej nieprzyjemnych doświadczeń respondenci mieli z młodzieżą zachowującą się niestosownie pod wpływem alkoholu. Problemem jest nie tylko spożywanie alkoholu przez młodzież, ale również ich naganne zachowanie. Życie publiczne w Ciechocinku jest naznaczone przez bardzo dużą liczbę wydarzeń prowokowanych przez

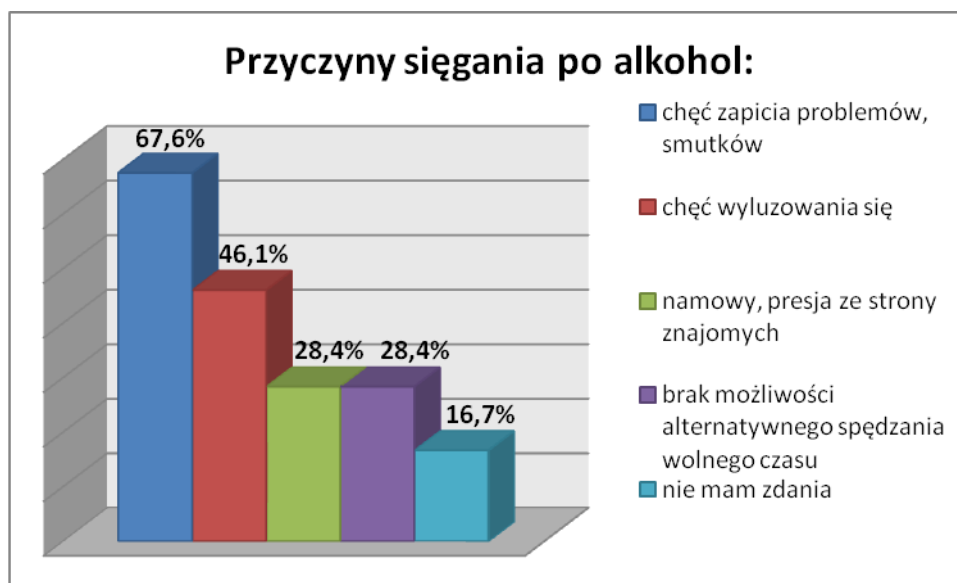
osoby, które nadużyły alkoholu. Nie są to jednak najczęściej wydarzenia o bardzo dużej szkodliwości.

Kolejnym ważnym zagadnieniem poruszonym przez nas w badaniu był problem nadużywania alkoholu. Poprosiliśmy badanych o zdefiniowanie alkoholizmu. Istniała możliwość zaznaczenia kilku odpowiedzi przez jednego badanego. Najwięcej badanych wskazuje na utratę kontroli nad własnym życiem (58,8% badanych), chorobę, którą można powstrzymać (45,1% osób) oraz problemy z silną wolą (25,5% osób). **Takie podejście wskazuje na dużą świadomość i znajomość tematu oraz jest wyrazem empatii i zrozumienia problemu.** 20,6% badanych mówi o alkoholizmie jako o chorobie nieuleczalnej, a alkoholika utożsamia z osobą, która pije i będzie piła, zaś 11,8% badanych sądzi, że jest to sposób życia. Należałoby zwrócić szczególną uwagę na edukację w tym zakresie. Alkoholizm z medycznego punktu widzenia jest chorobą, z którą należy walczyć poprzez specjalistyczną pomoc oraz wsparcie najbliższych. Ta wiedza powinna być dana każdemu, gdyż w każdej rodzinie może pojawić się ten problem.

Pytając o motywy sięgania po alkohol, ujawnił się przede wszystkim jego społeczny oraz psychologiczny wymiar. Badani mogli zaznaczyć więcej niż jedną odpowiedź na to pytanie. W odpowiedziach respondentów dominowały dwa powody: chęć „zapicia” problemów i smutków (67,6% badanych) oraz chęć wyluzowania się (46,1% badanych).

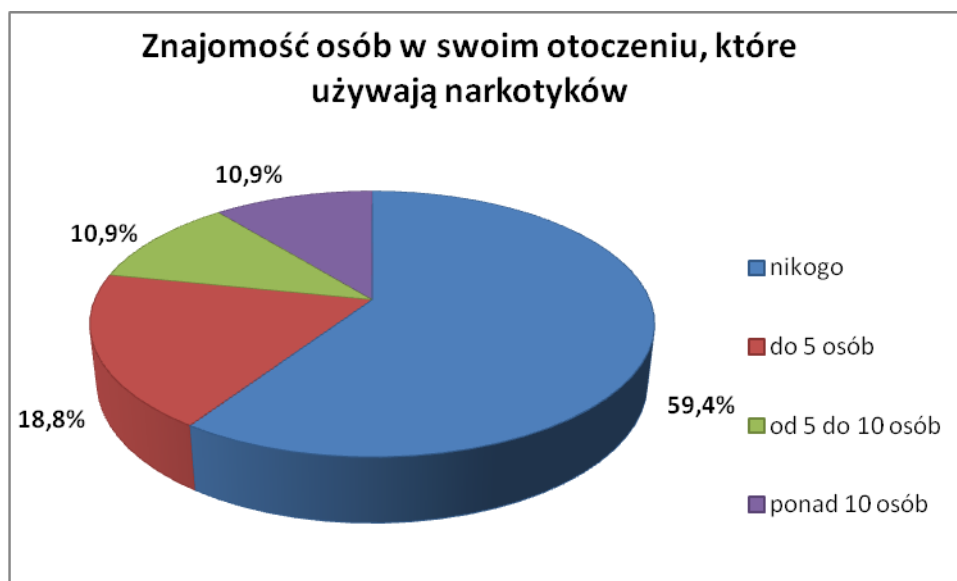
Kolejnymi powodami były: namowy, presja ze strony znajomych (28,4% badanych) oraz brak możliwości alternatywnego spędzania czasu wolnego (28,4% badanych). 16,7% badanych nie miało zdania.

Narkotyki w środowisku lokalnym

Problem narkotyków jest bardzo poważny w Ciechocinku. Liczba badanych mieszkańców, która próbowała narkotyków, jest prawie pięciokrotnie wyższa od wyników analiz ogólnopolskich. Zdecydowana jednak większość ankietowanych nie używa narkotyków.

Zapytaliśmy naszych respondentów, ile znają osób w swoim otoczeniu, które używają narkotyków. 66,7% kobiet w ogóle nie zna nikogo, kolejno 20% kobiet zna do 5 osób, 8,3% kobiet zna od 5 do 10 osób, zaś 5% kobiet zna powyżej 10 osób. Jeśli chodzi o mężczyzn – 48,8% z nich nie zna nikogo, 17,1% mężczyzn zna do 5 osób, 14,6% mężczyzn zna od 5 do 10 osób, a 19,5% mężczyzn – więcej niż 10. Wspólne podliczenie odpowiedzi kobiet i mężczyzn przedstawia poniższy wykres.

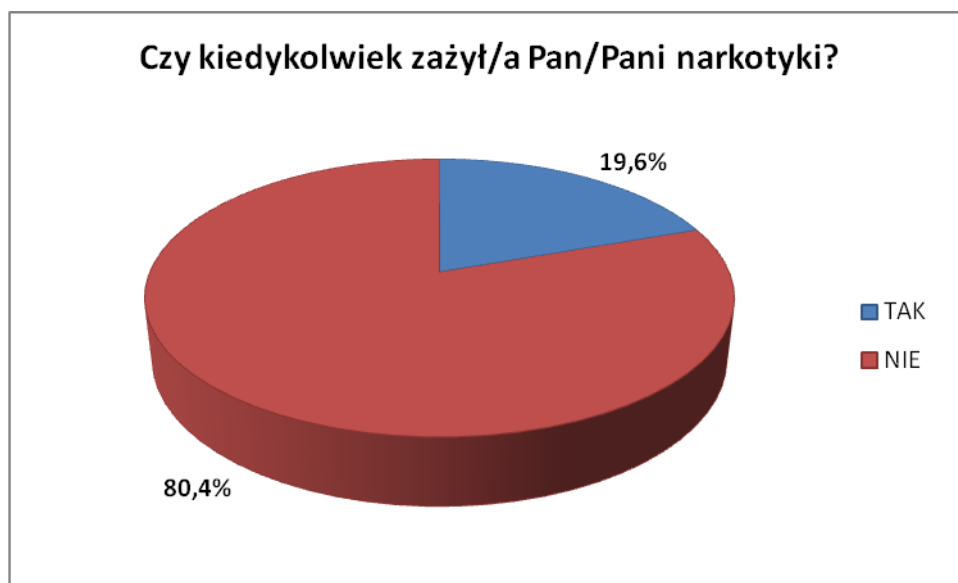
Ponad połowa badanych (59,4%) nie zna nikogo, ale 18,8% znających do 5 osób, 10,9% znających od 5 do 10 osób i 10,9% znających więcej niż 10 osób to dość niepokojący wynik.

W badaniu tym interesowało nas również, czy respondenci wiedzą, gdzie i u kogo można kupić narkotyki. Zdecydowana większość badanych mieszkańców Ciechocinka nie posiada takiej wiedzy (73,3% wszystkich badanych). 25% badanych kobiet oraz 29,3% mężczyzn wie, gdzie może kupić narkotyki.

W ogólnym przekroju, większość mieszkańców Ciechocinka nie wie, gdzie można zaopatrzyć się w narkotyki. Wśród mieszkańców wystąpiło zróżnicowanie na płeć pod względem używania narkotyków, o czym świadczą wyniki podsumowujące następane pytanie: „Czy kiedykolwiek zażyłeś narkotyk?”. Do zażycia narkotyku przyznało się 6 kobiet (9,8% respondentek) oraz 14 mężczyzn (34,1% respondentów). Trzeba wyraźnie podkreślić, że przyznanie się do używania narkotyków (lub nawet jednorazowej próby) jest w istocie przyznaniem się do czynu karalnego w Polsce. Ponadto używanie narkotyków nie jest czymś powszechnie akceptowanym, dlatego można by spodziewać się raczej niewielkiego odsetka odpowiedzi twierdzących. Ogólna tendencja jest niepokojąca.

W tym miejscu warto odwołać się do sondażu Centrum Badania Opinii Publicznej „Postawy Polaków wobec wybranych substancji psychoaktywnych” z 2007r. Spytano

respondentów, czy kiedykolwiek próbowali narkotyków. Podobnie, jak w przypadku Ciechocinka, zdecydowanie mniej było odpowiedzi „tak” – jedynie 4% (w stosunku do 19,6% naszych respondentów, co stanowi prawie pięciokrotnie większy odsetek od wyniku badań ogólnopolskich). Aż 96% populacji w 2007 r. nie próbowało narkotyków.

Zapytaliśmy również o przebywanie w pracy pod wpływem alkoholu lub narkotyków. Stosunkowo nieznaczny odsetek badanych (8,8%) odpowiedział, że taka sytuacja miała miejsce. Kobiety rzadziej (6,6%) niż mężczyźni (12,2%) odpowiadały twierdząco na to pytanie.

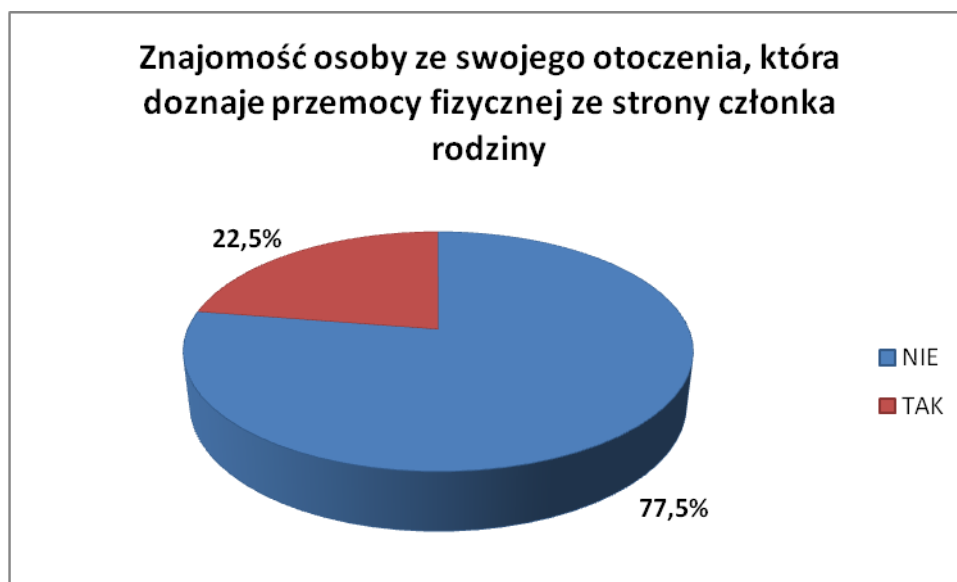
Przemoc

„Ogółem 23% dorosłych Polaków deklaruje, że padło ofiarą przemocy. Co dziesiąty (10%) doświadczył agresji na ulicy, ale nie w pobliżu domu, natomiast co czternasty (7%) – w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania. W domu z aktami przemocy spotkało się 6% dorosłych. Co dwudziesty (5%) padł ofiarą przemocy w lokalu gastronomicznym – restauracji, kawiarni, na dyskotecę. Mniej liczne grupy doświadczyły agresji w pracy bądź w szkole, w środkach komunikacji lub w jakimś innym miejscu (po 3%). Mężczyźni znacznie częściej niż kobiety przyznają, że zdarzyło im się paść ofiarą agresji (odpowiednio: 28% i 18%).”

„Większość dorosłych (68%) przyznaje, że w ich domach zdarzają się różnego rodzaju konflikty, sprzeczki lub awantury”.²

Zbadanie zjawiska przemocy jest dość trudne. Często bowiem ofiary agresji nie przyznają się do tego, co może być spowodowane, między innymi, racjonalizacją, usprawiedliwianiem sprawców, obwinianiem siebie. Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności, o czym świadczą wyniki CBOS cytowane wyżej. W naszym badaniu interesowało nas przede wszystkim zbadanie zjawiska przemocy w rodzinie i stosowanie jej w stosunku do dzieci, oraz skala zjawiska w Ciechocinku.

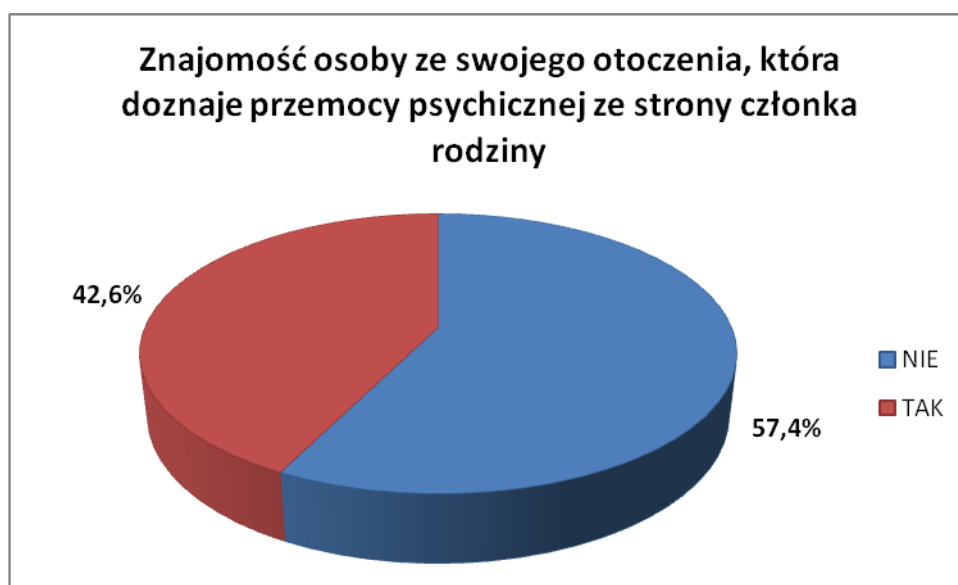
Na początek zapytaliśmy respondentów, czy znają osoby, które doświadczają **przemocy fizycznej ze strony najbliższych**.

² CBOS „Przemoc i konflikty w domu”, 2009r.

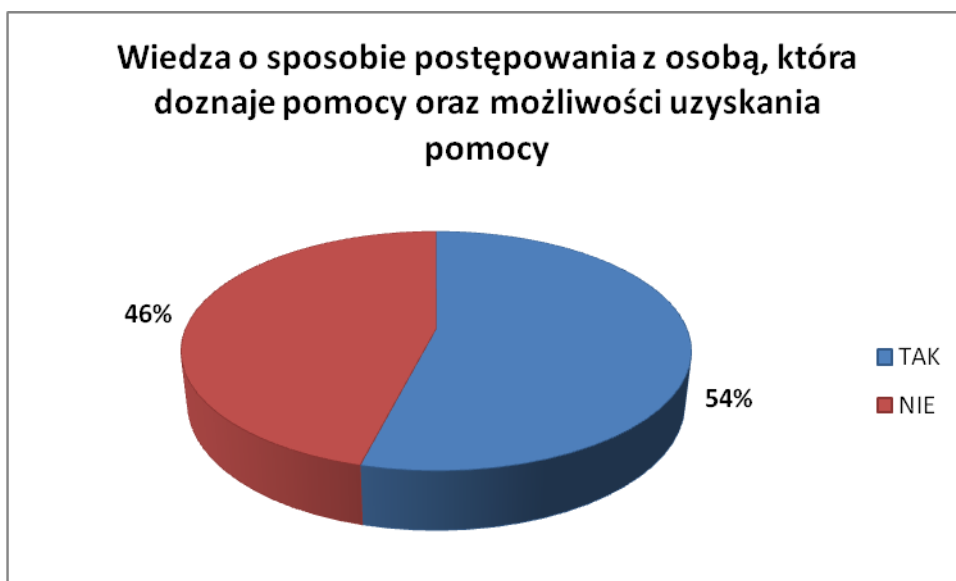
Przeważają zdecydowanie osoby, które nie znają takich osób (77,5%) w porównaniu do osób, które znają osoby doświadczające przemocy (22,5%). Wystąpiły niewielkie różnice między płciami – 23% kobiet oraz 22% mężczyzn zna takie rodziny.

Interesowało nas również, czy respondenci znają osoby, które doświadczają **przemocy psychicznej ze strony najbliższych**. Przeważają badani, którzy nie znają takich osób (57,4%) w porównaniu do respondentów, którzy znają osoby doświadczające przemocy (42,6%). Wystąpiły znaczne różnice między płciami – 51,7% kobiet oraz 29,3% mężczyzn zna takie rodziny.

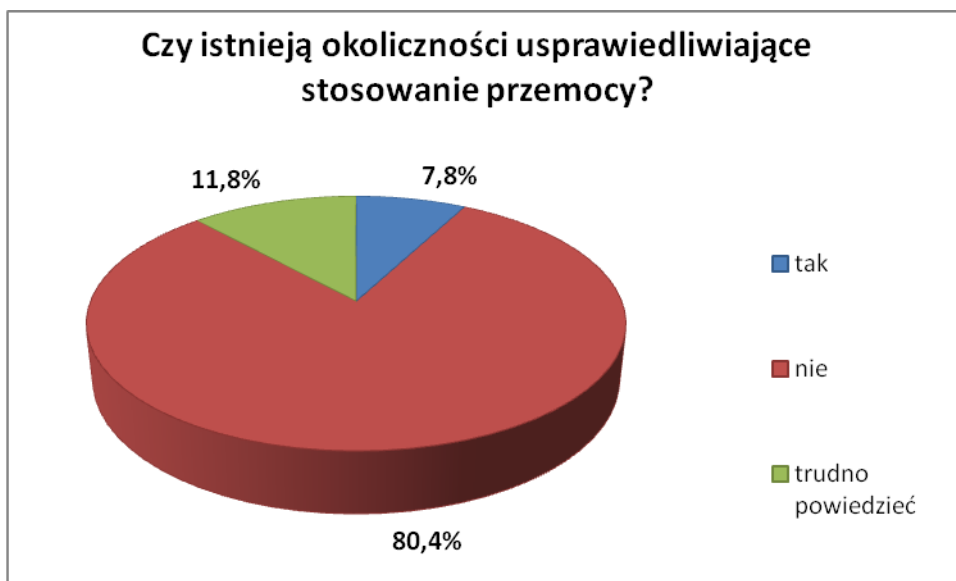
Skala zjawiska przemocy, niezależnie od jej formy, zdaje się być dość poważna, jeśli weźmie się pod uwagę, że istnieją osoby, które doświadczają przemocy, natomiast nikt o tym nie wie. Przemoc w rodzinie jest poważnym problemem społecznym, jak widać obecnym również w Ciechocinku.

W związku z powyższym zbadaliśmy, czy respondenci wiedzą, gdzie należy się zgłosić, do kogo udać, jeśli mają wiadomość o osobie, która jest ofiarą przemocy. Ponad połowa badanych – 54%, posiada taką wiedzę, pozostałe 46% należałoby poddać edukacji w tej kwestii. Kobiety znacznie częściej odpowiadały, że posiadają taką wiedzę. 63,3% badanych kobiet oraz 40% badanych mężczyzn odpowiedziało twierdząco na to pytanie.

Rysuje się obraz społeczności stosunkowo dobrze poinformowanej. Warto ponadto dodać, iż do sprawnego funkcjonowania społeczeństwa obywatelskiego nie wystarczy sama wiedza, lecz również działanie. Deklaracja o znajomości osób i instytucji nie jest równoznaczna z podjęciem działania na rzecz ofiary przemocy.

Interesowała nas również postawa badanych mieszkańców względem przemocy. Zapytaliśmy, czy istnieją jakieś specjalne okoliczności, warunki, które mogłyby usprawiedliwiać stosowanie przemocy.

Zdecydowana większość badanych zaprzeczyła temu stwierdzeniu (80,4%), 11,8% badanych nie miało zdania, natomiast 7,8% ankietowanych uznało możliwość takich warunków. Wystąpiły różnice między badanymi kobietami i mężczyznami. Badane kobiety (88,5%) częściej niż badani mężczyźni (68,3%) nie zgadzały się z tym stwierdzeniem. Ośmiu mężczyzn (19,5%) uznawało stosowanie przemocy w pewnych okolicznościach. Żadna z kobiet nie odpowiedziała twierdząco na to pytanie. Zdecydowana większość badanych odrzuciła koncepcje usprawiedliwiania stosowania przemocy specjalnymi, nietypowymi okolicznościami, co jest pozytywną informacją.

Następnie zbadaliśmy postawę mieszkańców co do stosowania kar fizycznych i przemocy względem dzieci. Stosowanie kar fizycznych względem dzieci jest tematem dość kontrowersyjnym. Dnia 1 sierpnia 2010 roku weszła w życie nowelizacja ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie, która przewiduje całkowity zakaz stosowania kar cielesnych wobec dzieci.³ Badając postawy mieszkańców Ciechocinka względem tego tematu, poprosiliśmy ich o zaopiniowanie stwierdzenia, jako zgodnego lub niezgodnego z ich przeświadczeniem.

„Stosowanie kar fizycznych w stosunku do dzieci jest dobrą metodą wychowawczą.”

Tak – 15,7%

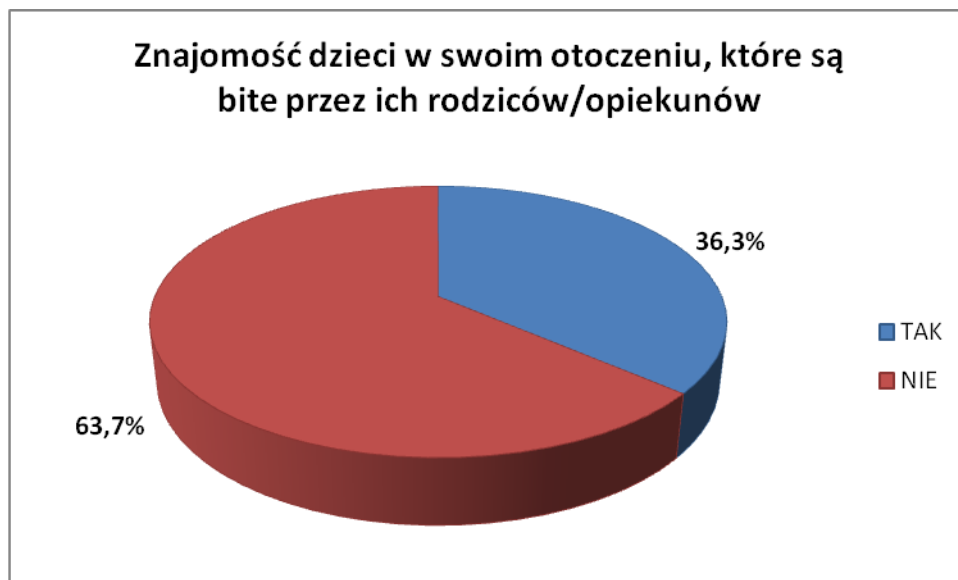
Nie – 84,3%

	Kobiety	Mężczyźni
Tak	3,3%	34,1%
Nie	96,7%	65,9%

W tym pytaniu widać znaczną różnicę między odpowiedziami kobiet i mężczyzn. Badane kobiety częściej niż badani mężczyźni są przeciwne traktowaniu kar fizycznych jako dobrej metody wychowawczej. Stosunkowo niewielu badanych mieszkańców Ciechocinka zgadza się z opinią, że bywają sytuacje, gdzie dziecku trzeba dać klapsa. Niepokojący może być jedynie odsetek mężczyzn którzy zgadzają się z tym stwierdzeniem.

³ Dz. U. Nr 125, poz. 842

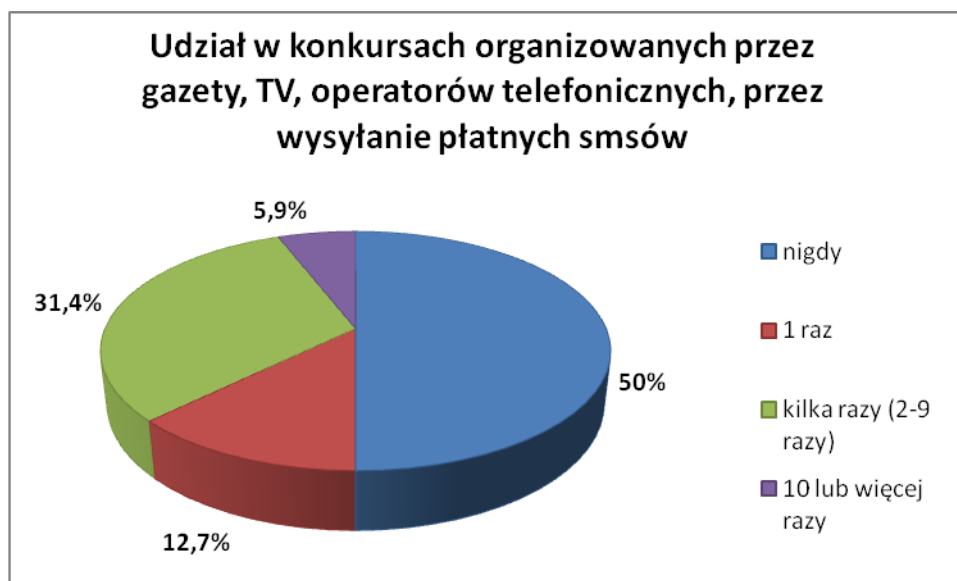
Zapytaliśmy również, czy respondenci znają przypadki bicia dzieci. 63,7% badanych odpowiedziało, że nie zna. Jednak 36,3% pozostałych to stosunkowo dużo jak na takie wykroczenie, jakim jest uderzenie małoletniego.

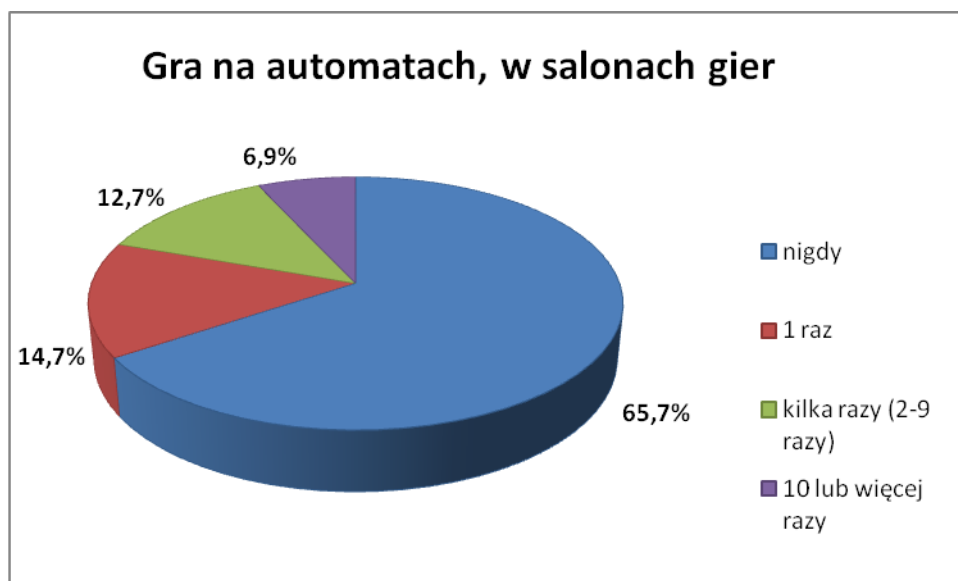
Większość mieszkańców Ciechocinka nie uznaje stosowania kar fizycznych za dobrą metodę wychowawczą oraz jest przeciwna jej używaniu. Ponadto niewielu respondentów uważa, że istnieją okoliczności, które usprawiedliwiałyby stosowanie przemocy. Dobrą informacją jest to, że ponad połowa badanych zna osoby i instytucje, do których należy się udać, aby zgłosić stosowanie przemocy.

Dorośli mieszkańcy a gry hazardowe

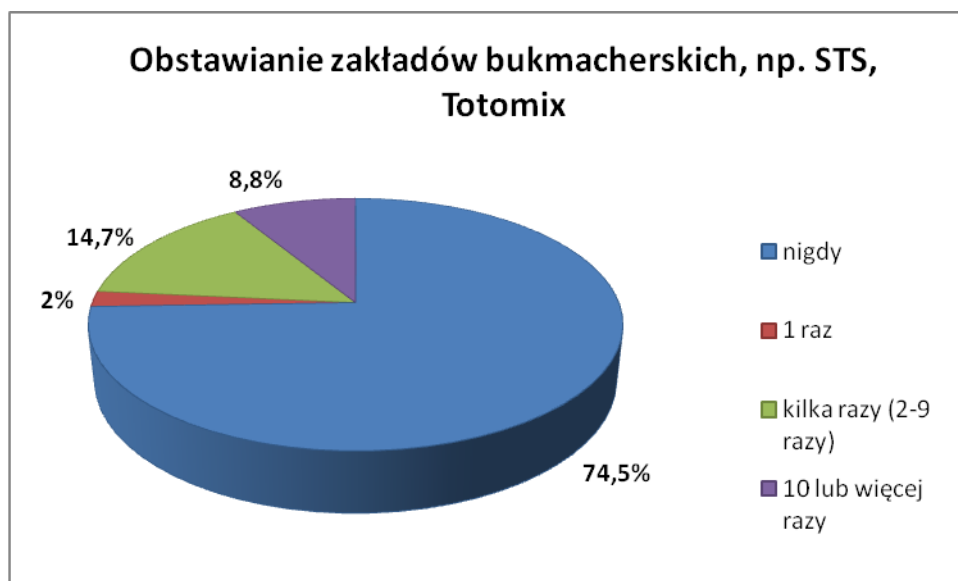
Uczestnictwo w grach na pieniądze wciąga, kusi możliwością szybkiej, wysokiej wygranej, z czasem jednak może doprowadzić do uzależnienia od hazardu. Szeroka oferta różnego rodzaju form gier hazardowych oraz ich dostępność sprawiają, że problem dotyczy zarówno dorosłych, jak również dzieci i młodzież. W badaniu skoncentrowaliśmy się na czterech formach gier hazardowych, pytając mieszkańców Ciechocinka o ich osobiste doświadczenia.

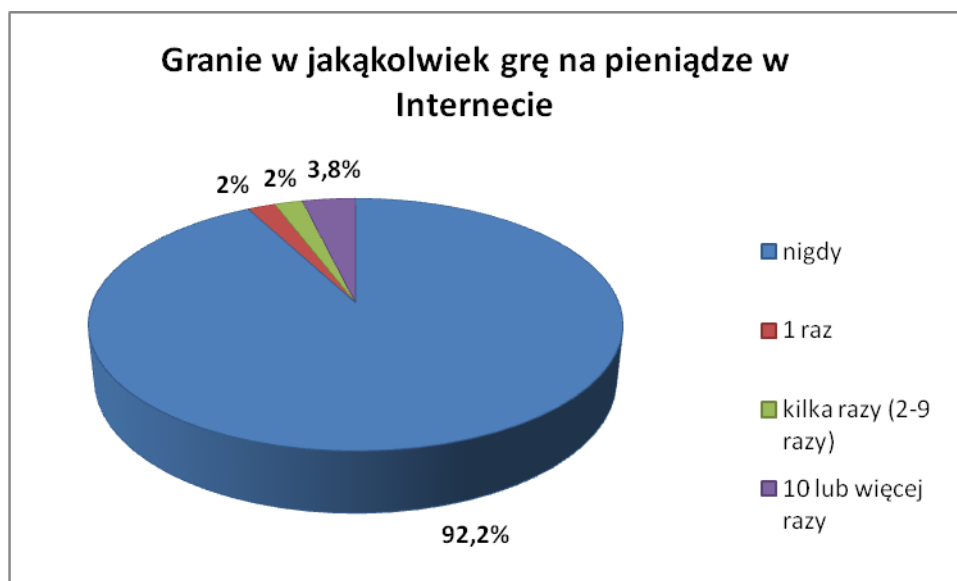
Połowa badanych mieszkańców Ciechocinka nie brała udziału w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych, polegających na wysyłaniu płatnych smsów. Blisko jedna trzecia badanych wzięła udział w takim konkursie kilka razy, 12,7% badanych - raz, zaś 5,9% respondentów brało udział w tego typu konkursach 10 lub więcej razy. Badane kobiety (55,8%) częściej niż badani mężczyźni (43,9%) brały udział w tego typu konkursach. W badaniu CBOS w 2011 roku na temat hazardu, 18% Polaków deklarowało uczestnictwo w konkursach czy grach tego typu w ciągu ostatnich 12 miesięcy od badania. W naszym badaniu pytaliśmy o doświadczenia w ciągu całego życia, dlatego też uzyskane przez nas wyniki mogą być wyższe od wyników badań ogólnopolskich.

Większość badanych nie grała nigdy na automatach, 14,7% badanych zrobiło to raz, 12,7% - kilka razy, zaś kolejne 6,9% badanych – 10 lub więcej razy. Zdecydowanie więcej badanych mężczyzn (43,9%) niż badanych kobiet (27,9%) miało tego typu doświadczenia.

Podobnie, jak w przypadku pytania o grę na automatach, większość badanych mieszkańców Ciechocinka nie obstawiała nigdy żadnych zakładów bukmacherskich, 2% badanych zrobiło to raz, 14,7% badanych – kilka razy, zaś kolejnych 8,8% badanych – 10 lub więcej razy. 13,1% badanych kobiet oraz 43,9% badanych mężczyzn miało tego typu doświadczenia.

Niewielki odsetek badanych mieszkańców Ciechocinka deklaruje, że brał udział w grze na pieniądze w Internecie. Załedwie 2% badanych zrobiło to kilka razy, 3,8% badanych – 10 lub więcej razy, a 2% badanych – raz. 17,1% badanych mężczyzn oraz 1,6% badanych kobiet miało tego typu doświadczenie. Badanie CBOS z 2011 roku pokazuje, że załedwie 1% Polaków grało w jakąkolwiek grę na pieniądze w Internecie w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem. W naszym badaniu pytaliśmy o doświadczenia w ciągu całego życia, dlatego też uzyskane przez nas wyniki mogą być wyższe od wyników badań ogólnopolskich.

Rozdział II - Problemy społeczne w środowisku dzieci i młodzieży

Grupa badawcza

W przeprowadzonym badaniu wzięło udział 180 uczniów (75 dziewcząt i 105 chłopców). W szkołach podstawowych przebadano 68 uczniów, w szkołach gimnazjalnych 70 uczniów, a w szkołach ponadgimnazjalnych 42 uczniów. Średnia wieku w szkołach podstawowych wyniosła 12,77 lat, w gimnazjach – 14,97 lat, zaś w szkołach ponadgimnazjalnych – 16,89 lat. Ankieta składała się z 60 pytań zamkniętych. Uczniowie szkół podstawowych wypełniali krótsze ankiety (55 pytań zamkniętych).

Cel badania

Podstawowym celem przeprowadzonej ankiety była analiza następujących problemów społecznych:

- używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych, w tym picia alkoholu, palenia papierosów oraz używania narkotyków i dopalaczy;
- problemów przemocy i agresji w środowisku szkolnym oraz domowym,
- hazardu i innych ryzykownych zachowań
- używania komputera i zagrożenia cyberprzemocą

Dzieci i młodzież a substancje psychoaktywne

Badanie miało na celu, między innymi, analizę stopnia używania substancji psychoaktywnych przez dzieci i młodzież. Analiza dotyczyła rozpowszechnienia palenia papierosów, picia alkoholu oraz zażywania narkotyków, a także okoliczności towarzyszących tym zachowaniom i postaw wobec substancji psychoaktywnych. Ankieta została skonstruowana w taki sposób, by możliwe było porównanie wyników tego badania z

wynikami badania ogólnopolskiego, zrealizowanego w ramach międzynarodowego projektu „European School Survey Project on Alcohol and Drugs” (ESPAD). W raporcie diagnozy uzyskane wyniki odnoszone są do wyników badania ESPAD zrealizowanego na reprezentatywnej próbie uczniów klas trzecich szkół gimnazjalnych (wiek: 15-16 lat) oraz klas drugich szkół ponadgimnazjalnych (wiek: 17-18) w 2011 roku. W naszym badaniu, oprócz uczniów szkół gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych, uwzględniliśmy również uczniów klas szóstych szkół podstawowych. Poniższa tabela ilustruje nasilenie zażywania alkoholu, palenia papierosów, używania narkotyków i dopalaczy w poszczególnych grupach wiekowych w Ciechocinku:

Tab. 5. Nasilenie określonych problemów społecznych w poszczególnych grupach wiekowych.

Problem społeczny	Szkoly Podstawowe		Gimnazjum		Szkoly Ponadgimnazjalne	
	N	%	N	%	N	%
Picie alkoholu	19	27,9	46	67,6	33	82,5
Palenie papierosów	7	10,8	29	43,3	18	48,6
Używanie narkotyków	0	0	14	20,3	12	28,6
Używanie dopalaczy	2	2,9	2	3	3	7,3

N – ilość osób, które przyznają się do używania środków psychoaktywnych oraz papierosów

Z otrzymanych rezultatów wynika, że wraz z wiekiem rośnie odsetek osób sięgających po wybrane rodzaje substancji psychoaktywnych. Do wypicia alkoholu przynajmniej raz w życiu przyznaje się 27,9% uczniów szkół podstawowych, 67,6% gimnazjalistów oraz 82,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Alkohol jest środkiem psychoaktywnym najbardziej rozpowszechnionym wśród młodych ludzi w porównaniu z papierosami i narkotykami. Uzyskane wyniki są niższe w przypadku gimnazjalistów oraz uczniów szkół ponadgimnazjalnych od wyników badań ESPAD z 2011 roku, w których chociaż raz w ciągu całego życia piło 87,3% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 95,2% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Znacznie rozpowszechnione w Ciechocinku jest również palenie papierosów – w grupie uczniów szkół gimnazjalnych wyniosło 43,3%, a szkół ponadgimnazjalnych – 48,6%. W sondażu przeprowadzonym w 2008 roku przez Krajowe Biuro Do Spraw

Przeciwdziałania Narkomanii, jedynie 38% młodych ludzi zadeklarowało palenie papierosów. Wynik uzyskany w badaniu młodych mieszkańców Ciechocinka jest niższy od wyników badań ESPAD z 2011 roku, w których chociaż raz w życiu paliło 57,2% gimnazjalistów oraz 70,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Wyniki badań wskazują na zbliżony do ogólnopolskiego wyniku odsetek młodych osób sięgających po substancje odurzające. Najwyższy odsetek młodych osób, które używają narkotyków wystąpił w grupie uczniów szkół ponadgimnazjalnych i wyniósł on 28,6%. Badania prowadzone w Polsce co kilka lat wskazują na obniżanie się problemu narkotykowego wśród młodych ludzi, sondaż KBPN (Krajowe Biuro Do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii) z 2008 roku określił ilość młodych ludzi mających kontakty z narkotykami na poziomie 15%. Używanie dopalaczy przez młodych mieszkańców Ciechocinka jest na niższym poziomie niż wynik ogólnopolskich badań ESPAD z 2011 roku. W naszym badaniu 3% gimnazjalistów oraz 7,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych kiedykolwiek używało dopalaczy, zaś w badaniu ESPAD z 2011 roku odsetek uczniów, którzy kiedykolwiek używali dopalaczy wyniósł 10,5% w grupie gimnazjalistów oraz 15,8% w grupie uczniów szkół ponadgimnazjalnych. W następnej kolejności zostaną dokładnie przeanalizowane formy używania przez młodych ludzi substancji psychoaktywnych oraz okoliczności, w jakich mają one miejsce.

Spożywanie alkoholu wśród dzieci i młodzieży

Jak to już zostało zaznaczone, alkohol jest najbardziej rozpowszechnioną używką w środowisku młodych ludzi, co potwierdzają prowadzone sondaże. Przyczyny sięgania po alkohol mogą być różne, od społecznych i towarzyskich, po próbę radzenia sobie z trudnymi sytuacjami. Otrzymane rezultaty przedstawiono na wykresie. Każdy badany mógł zaznaczyć kilka odpowiedzi.

Jako najczęstszą przyczynę spożywania alkoholu uczniowie szkół podstawowych podawali presję rówieśniczą, chęć zapicia problemów oraz chęć zaimponowania, co wskazuje na silną społeczną motywację. Uczniowie ze starszych grup wiekowych wskazywali najczęściej na okazje towarzyskie, takie jak urodziny, wizyty w pubie bądź dyskoteci, jako powód sięgania po alkohol. Jest to zgodne z polską obyczajowością, według której spotkania rodzinne i towarzyskie powinny odbywać się przy napojach alkoholowych.

Średni wiek pierwszego kontaktu z alkoholem wynosił dla poszczególnych grup wiekowych: 10,59 lat – uczniowie szkół podstawowych, 12,54 lat – gimnazjaliści, 14,48 lat – uczniowie szkół ponadgimnazjalnych. **Na podstawie otrzymanych wyników można zaobserwować niepokojące zjawisko, według którego wiek kontaktu z alkoholem obniża się w poszczególnych grupach.** Powinna być to alarmująca informacja dla rodziców i opiekunów. Z drugiej strony może ona wskazywać na rosnące przyzwolenie rodziców na kontakt własnych dzieci z alkoholem. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uczniów na pytanie o spożywanie kiedykolwiek przez nich napojów alkoholowych.

Tab. 6. Spożywanie napojów alkoholowych przez młodych mieszkańców Ciechocinka.

Czy spożywałeś kiedykolwiek alkohol?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Tak	27,9%	67,6%	82,5%
Nie	72,1%	32,4%	17,5%

Jeżeli chodzi o zróżnicowanie między płciami w kwestii spożywania alkoholu, w szkołach podstawowych wśród uczniów przyznających się do wypicia alkoholu zdarzało się to prawie tak samo często chłopcom (26,8%), jak dziewczynkom (29,6%). W gimnazjum alkohol wypilo choć raz w życiu dwie trzecie chłopców (68,2%) oraz dwie trzecie dziewczyn (66,7%). W szkołach ponadgimnazjalnych alkohol piło kiedykolwiek w życiu 82,6% badanych dziewczyn oraz 82,4% badanych chłopców, co stanowi bardzo duży odsetek młodych ludzi mających kontakt z alkoholem. W badaniu ESPAD z 2011 roku kiedykolwiek w życiu piło alkohol 89% gimnazjalistów oraz 85,6% gimnazjalistek, a także 96,2% uczniów oraz 94,2% uczennic szkół ponadgimnazjalnych.

W pytaniu o dostępność alkoholu w środowisku dzieci i młodzieży w Ciechocinku zaobserwowano znaczne zróżnicowanie odpowiedzi wraz z wiekiem ankietowanych. Uzyskane rezultaty obrazuje poniższa tabela.

Tab. 7. Ocena dostępności alkoholu w środowisku lokalnym przez młodych mieszkańców Ciechocinka.

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić alkohol jest?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Bardzo trudno	16,1%	4,3%	4,8%
Raczej trudno	14,5%	5,7%	7,1%
Trudno, ale jak się zna odpowiednie osoby, to można	22,6%	18,6%	16,7%
Raczej łatwo	8,1%	18,6%	33,3%
Bardzo łatwo	9,7%	37,1%	35,7%
Nie wiem	29%	15,7%	2,4%

Wyraźnie widać tendencję wzrostową w dostępności alkoholu w otoczeniu młodych ludzi. Wśród uczniów szkół podstawowych 17,8% ankietowanych uznało zakup alkoholu za czynność bardzo łatwą bądź raczej łatwą, natomiast podobnej odpowiedzi udzieliło już zdecydowanie więcej gimnazjalistów – 55,7% oraz uczniów szkół ponadgimnazjalnych – 69%. **Łatwy dostęp do alkoholu dla osób niepełnoletnich jest sprzeczny z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi z 1982 r., wyraźnie zabraniającej sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia.**

Otrzymane rezultaty mogą być alarmujące, choć są zbliżone do wyników badań ESPAD z 2011 roku, w których 49,3% gimnazjalistów oraz 73,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklaruje, że zakup piwa jest dla nich bardzo łatwy, 39,5% gimnazjalistów oraz 67,8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych uznaje zakup wina za czynność bardzo łatwą, zaś 33,4% gimnazjalistów oraz 67,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych wypowiada się w ten sposób o kupowaniu wódki.

Jeśli chodzi o okoliczności pierwszego kontaktu z alkoholem we wszystkich grupach wiekowych występowały stosunkowo niewielkie różnice. Szczegółowe zestawienie wyników znajduje się w tabeli.

Tab. 8. Okoliczności pierwszego spożycia alkoholu przez młodych mieszkańców Ciechocinka. Procenty dotyczą uczniów, którzy wcześniej deklarowali spożycie alkoholu przynajmniej raz w życiu.

W jakiej sytuacji po raz pierwszy miałeś kontakt z alkoholem?	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
W szkole	-	4,4%	2,9%
Na dyskotecce/w pubie	26,3%	24,4%	20%
Na wakacjach	26,3%	28,9%	28,6%
W czasie wolnym/po lekcjach	15,8%	31,1%	34,3%
W domu	26,3%	8,9%	11,4%
W innej sytuacji	5,3%	2,2%	2,9%

Picie alkoholu po raz pierwszy w czasie wakacji zadeklarowało 26,3% uczniów szkół podstawowych, 28,9% gimnazjalistów oraz 28,6% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Ponad jedna czwarta uczniów szkół podstawowych, 8,9% gimnazjalistów oraz 11,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych miało pierwszy kontakt z alkoholem w domu, co jest bardzo niepokojącą informacją. Uczniowie szkół gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych wskazywali najczęściej na czas wolny po lekcjach jako okoliczności pierwszego kontaktu z alkoholem.

We wszystkich grupach wiekowych spożywanie alkoholu było najczęściej wynikiem własnej inicjatywy. W ten sposób odpowiedziało 66,7% uczniów szkół podstawowych mających kontakt z alkoholem, 91,5% gimnazjalistów mających kontakt z alkoholem oraz 82,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych mających kontakt z alkoholem. Ponadto młode osoby były namawiane do spożycia alkoholu przez znajomych (22,2% uczniów szkół podstawowych, 8,5% gimnazjalistów oraz 17,6% uczniów szkół ponadgimnazjalnych, mających kontakt z alkoholem). 11,1% badanych uczniów szkół podstawowych wskazywało również na inne okoliczności, jak spożywanie napojów alkoholowych podczas rodzinnych uroczystości za namową członka rodziny.

Ponad połowa uczniów szkół podstawowych, którzy deklarowali wcześniej kontakt z alkoholem (52,6%) spożywała alkohol okazjonalnie (kilka razy w roku), dwóch uczniów szkoły podstawowej (10,5%) – kilka razy w miesiącu, a ponad jedna trzecia uczniów szkół podstawowych (36,8%) spożyła alkohol tylko raz. Blisko połowa gimnazjalistów, którzy deklarowali wcześniej kontakt z alkoholem (47,8%) spożywała alkohol okazjonalnie (kilka razy w roku), 21,7% gimnazjalistów – kilka razy w miesiącu, 2,2% gimnazjalistów – średnio raz w miesiącu, 2,2% uczniów – prawie codziennie, 10,9% gimnazjalistów – więcej niż raz w tygodniu, a kolejnych 7 uczniów z tej grupy wiekowej (15,2%) spróbowało alkoholu tylko raz w życiu. 2,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych, którzy deklarowali wcześniej kontakt z alkoholem, spożywało alkohol więcej niż raz w tygodniu, 45,7% uczniów – kilka razy w miesiącu, 5,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych – średnio raz w miesiącu, 34,3% uczniów – okazjonalnie (kilka razy w roku), zaś 8,6% uczniów szkół ponadgimnazjalnych spożyło napoje alkoholowe tylko raz w życiu.

Tab. 9. Rodzaje alkoholu spożywanego przez dzieci i młodzież oraz częstotliwość ich spożywania. Procenty dotyczą wszystkich uczniów, a nie tylko tych, którzy deklarowali wcześniej kontakt z alkoholem.

	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
PIWO			
Nigdy	79,3%	40,1%	28,6%
1-2 razy	8,8%	11,4%	11,9%
3-5 razy	7,4%	11,4%	14,3%
6-9 razy	1,5%	17,1%	7,1%
10-19 razy	1,5%	4,3%	19%
20-39 razy	1,5%	5,7%	2,4%
40 i więcej razy	-	10%	16,7%
WINO			
Nigdy	91,2%	62,9%	40,6%
1-2 razy	5,9%	20%	33,3%
3-5 razy	2,9%	8,6%	19%
6-9 razy	-	1,4%	7,1%
10-19 razy	-	5,7%	-
20-39 razy	-	1,4%	-
40 i więcej razy	-	-	-
NAPOJE WYSOKOPROCENTOWE (DRINKI, WÓDKA, WHISKY)			
Nigdy	94,2%	47%	38,2%
1-2 razy	2,9%	18,6%	19%
3-5 razy	2,9%	12,9%	14,3%
6-9 razy	-	11,4%	11,9%
10-19 razy	-	2,9%	7,1%
20-39 razy	-	4,3%	7,1%
40 i więcej razy	-	2,9%	2,4%

Wyniki te można porównać do rezultatów badań Krajowego Biura do Spraw Przeciwdziałania Narkomanii z 2008 roku. Według tamtego sondażu do picia piwa w ciągu ostatniego miesiąca przyznawało się 75% uczniów szkół ponadgimnazjalnych, do picia wódki – 54%, do spożywania wina – 29% młodych ludzi. Spożycie piwa przez badanych młodych mieszkańców Ciechocinka wynosi 20,7% w grupie uczniów szkół podstawowych, 59,9% w grupie gimnazjalistów, 71,4% w grupie uczniów szkół ponadgimnazjalnych, spożywanie wina – szkoły podstawowe – 8,8%, gimnazja – 37,1%, szkoły ponadgimnazjalne – 59,4%. Natomiast poziom picia wódki wynosi 5,8% w szkołach podstawowych, 53% w gimnazjach, 61,8% w szkołach ponadgimnazjalnych. Porównując wyniki tego badania z wynikami badań KBPN z 2008 roku należy zachować ostrożność, gdyż w naszym badaniu, odmiennie do

badania ogólnopolskiego, pytaliśmy o częstotliwość spożywania alkoholu, bez podania ram czasowych, dlatego też uzyskane wyniki w tym badaniu mogą być wyższe. Uczniowie szkół podstawowych najczęściej sięgali po piwo, zaś najrzadziej po napoje wysokoprocentowe. Uczniowie szkół gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych najczęściej sięgali po piwo, zaś najrzadziej po wino.

Kolejne pytanie dotyczyło upojenia alkoholowego. Picie w znacznych ilościach, które prowadzi do przekraczania progu nietrzeźwości, może powodować uszczerbek na zdrowiu oraz występowanie nagannych zachowań, zaburzających porządek publiczny. Zapytaliśmy uczniów, czy zdarzyło się im kiedykolwiek upić (stracić kontrolę nad swoim zachowaniem). Wśród uczniów szkół podstawowych, którzy deklarowali wcześniej spożycie alkoholu, zdecydowana większość badanych (83,3%) nie miała tego typu doświadczeń, 5,6% uczniów szkoły podstawowej upiło się raz w życiu, zaś 11,1% uczniów szkół podstawowych upiło się kilka razy. Wśród gimnazjalistów, którzy deklarowali wcześniej spożycie alkoholu, ponad połowa uczniów (57,4%) nie miała tego typu doświadczeń, 17% gimnazjalistów – upiło się tylko raz, 21,3% gimnazjalistów upiło się 2-9 razy, zaś 4,3% gimnazjalistów upiło się 10 lub więcej razy w swoim życiu. Wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych, którzy deklarowali wcześniej spożycie alkoholu, 54,3% uczniów nie miało tego typu doświadczeń, 14,3% uczniów upiło się tylko raz, 25,7% uczniów upiło się 2-9 razy, a 5,7% uczniów upiło się 10 lub więcej razy.

Podsumowując, 8,8% uczniów szkół podstawowych, 28,6% gimnazjalistów oraz 35,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych (odsetki dotyczą wszystkich uczniów, a nie tylko tych, którzy deklarowali wcześniej kontakt z alkoholem) przynajmniej raz w życiu upiło się, tracąc kontrolę nad własnym zachowaniem. W szkołach podstawowych tylko dziewczynki (11,1%) miały tego typu doświadczenia, natomiast w grupie starszych uczniów, więcej badanych chłopców (30,4% uczniów gimnazjów oraz 50% uczniów szkół ponadgimnazjalnych) niż badanych dziewczynek (25% uczennic gimnazjów oraz 29,2% uczennic szkół ponadgimnazjalnych) deklarowało, że przynajmniej raz w życiu się upiło. W badaniu ESPAD w 2011 roku uwzględniono dwa poziomy nadmiernego spożycia napojów alkoholowych: przekroczenie progu nietrzeźwości oraz silne upicie się (wypicie tyle, żeby zataczać się, bełkotać, nie pamiętać, co się działo). Do przekroczenia progu nietrzeźwości chociaż raz w życiu przyznało się 48,6% gimnazjalistów oraz 70,3% uczniów szkół

ponadgimnazjalnych, zaś do silnego upicia się chociaż w życiu przyznało się 44,5% gimnazjalistów oraz 65,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Wyniki uzyskane w naszym badaniu wskazują na niższy odsetek uczniów szkół gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych, którzy posiadali tego typu doświadczenia.

Rodzina odgrywa istotną rolę w wychowywaniu młodego pokolenia. Rodzice mogą mieć decydujący wpływ na podejmowanie doświadczeń z substancjami psychoaktywnymi przez ich dzieci, dlatego też ta kwestia została poruszona w badaniach. Uczniowie udzielali odpowiedzi na pytanie o reakcję rodziców w sytuacji, gdy wrócili do domu pod wpływem alkoholu.

Tab. 10. Reakcja rodziców na stan upojenia alkoholowego dzieci.

Jeśli wróciłeś do domu pod wpływem alkoholu, jaka była reakcja Twoich rodziców?	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Zdenerwowali się i nakrzyczeli na mnie	5,9%	4,3%	17,1%
Ukarali mnie	-	2,2%	-
Nie zorientowali się	17,6%	32,6%	34,3%
Zauważyli, ale nie zareagowali	5,9%	4,3%	-
Taka sytuacja nie miała miejsca	70,6%	56,5%	48,6%

W przypadku uczniów szkół podstawowych w większości przypadków nie zaistniała w ogóle sytuacja, w której badany wrócił do domu pod wpływem alkoholu i zastał rodziców. W przypadku uczniów szkół gimnazjalnych odsetek ten maleje do ponad połowy, a w przypadku uczniów szkół ponadgimnazjalnych – 48,6%. W sytuacji, kiedy rodzice rozpoznają stan upojenia alkoholowego u dzieci, czasami reagują gniewem i krzywą. **Niepokojący wydaje się jednak znaczny odsetek sytuacji, w których rodzice nie zorientowali się, że ich dzieci znajdują się pod wpływem alkoholu.** W przypadku szkół gimnazjalnych wyniósł on 32,6%, w szkołach ponadgimnazjalnych – 34,3%.

Palenie papierosów

Analizę związaną z paleniem papierosów w Ciechocinku warto zacząć od wskazania średniego wieku dzieci i młodzieży, w którym sięgnęli po pierwszego papierosa. Wiek ten wynosi kolejno: dla szkół podstawowych – 10,75 lat, dla gimnazjów – 13,32 lat, dla szkół ponadgimnazjalnych – 14,78 lat. Występuje tutaj podobne zjawisko, jak miało miejsce w przypadku spożywania alkoholu. **Wiek pierwszego kontaktu dzieci i młodzieży z papierosami obniża się z czasem, dzisiaj młodzi ludzie sięgają po papierosy w młodszym wieku niż parę lat temu.** Wysoki odsetek osób, które kiedykolwiek paliły papierosa, w badanej grupie (43,3% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 48,6% uczniów szkół ponadgimnazjalnych) jest niższy od wyników badania ESPAD z 2011 roku, według którego w czasie całego życia, jakiegokolwiek doświadczenia z paleniem miało 57,2% gimnazjalistów oraz 70,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. W Ciechocinku zjawisko palenia papierosów przez młodych ludzi, szczególnie przez młodzież w wieku ponadgimnazjalnym, jest dość nasilone. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi na pytanie o doświadczenia z paleniem papierosów.

Tab. 11. Palenie papierosów przez młodych mieszkańców Ciechocinka.

Czy paliłeś kiedykolwiek papierosy?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Tak	10,8%	43,3%	48,6%
Nie	89,2%	56,7%	51,4%

Jeżeli chodzi o różnicowanie między płciami w kwestii palenia papierosów, w szkołach podstawowych wśród uczniów przyznających się do palenia zdarzało się to znacznie częściej dziewczynkom (19,2%) niż chłopcom (5,1%). W gimnazjum papierosy paliło nieco mniej chłopców (40%) niż dziewczyn (50%). W szkołach ponadgimnazjalnych paliło papierosy mniej badanych dziewczyn (42,9%) niż badanych chłopców (56,3%), co stanowi duży odsetek młodych ludzi mających kontakt z papierosami.

Powyższe pytanie odnosiło się do zjawiska eksperymentowania z tą substancją, czyli podejmowania prób palenia tytoniu. W kolejnym pytaniu interesowało nas poznanie rozmiarów grupy aktualnie palących młodych mieszkańców Ciechocinka. Badani uczniowie

zostali poproszeni o odpowiedź na pytanie o palenie papierosów w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem. Tylko trzech uczniów szkoły podstawowej (4,4%) deklarowało palenie mniej niż jednego papierosa na tydzień w tym czasie, zaś jeden uczeń szkoły podstawowej (1,5%) deklarował wypalanie 6-10 papierosów dziennie w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem. Wśród gimnazjalistów, 7,1% uczniów paliło w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem mniej niż jednego papierosa tygodniowo, 1,4% uczniów – mniej niż jednego papierosa dziennie, 4,3% uczniów – 1-5 papierosów dziennie, zaś 1,4% uczniów – 6-10 papierosów dziennie. Wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych – 9,5% uczniów paliło w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem mniej niż jednego papierosa na tydzień, 4,8% uczniów – mniej niż jednego papierosa dziennie, 2,4% uczniów - 1-5 papierosów dziennie, 2,4% uczniów – 6-10 papierosów dziennie, 2,4% uczniów – 11-20 papierosów dziennie.

Tab. 12. Porównanie wyników z badaniami ESPAD z 2011 roku. Palenie tytoniu w czasie ostatnich 30 dni.

		Diagnoza	ESPAD
Gimnazjum	Nie	85,8%	70,2%
	Mniej niż jeden papieros na tydzień	7,1%	8,2%
	Mniej niż 1 papieros dziennie	1,4%	4,1%
	1-5 papierosów dziennie	4,3%	8,2%
	6-10 papierosów dziennie	1,4%	5,3%
	11-20 papierosów dziennie	-	2,4%
	Więcej niż 20 papierosów dziennie	-	1,7%
Szkoła ponadgimnazjalna	Nie	78,5%	58,1%
	Mniej niż jeden papieros na tydzień	9,5%	9,8%
	Mniej niż 1 papieros dziennie	4,8%	4,9%
	1-5 papierosów dziennie	2,4%	11,1%
	6-10 papierosów dziennie	2,4%	9%
	11-20 papierosów dziennie	2,4%	5%
	Więcej niż 20 papierosów dziennie	-	2,1%

W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem paliło 14,2% gimnazjalistów oraz 21,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Uzyskane wyniki są dużo niższe od wyników badań ogólnopolskich. Według wyników badań ESPAD z 2011 roku, w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem paliło 29,8% gimnazjalistów oraz 41,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Wraz ze wzrastającym wiekiem ankietowanych, dostęp do papierosów okazuje się coraz łatwiejszy. 13,4% uczniów szkół podstawowych wskazało na możliwość dostępu do papierosów w sytuacji, gdy zakupi je inna osoba, a dla 31,3% zakup papierosów jest raczej łatwy lub bardzo łatwy. Odsetek uczniów, którzy oceniają zakup papierosów jako raczej łatwy lub bardzo łatwy, wzrasta w starszych grupach wiekowych (71,6% uczniów gimnazjów, 76,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych). **Powinno to uświadamiać dorosłym, że młodzi ludzie mają stanowczo zbyt mało ograniczony dostęp do nikotyny, mimo iż prawo zabrania sprzedaży papierosów osobom poniżej 18 roku życia.** Poniższa tabela przedstawia zestawienie wyników na pytanie o dostępność papierosów.

Tab. 13. Ocena dostępności papierosów w środowisku lokalnym przez młodych mieszkańców Ciechocinka.

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić papierosy jest?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Bardzo trudno	16,4%	6%	10,5%
Raczej trudno	19,4%	4,5%	2,6%
Trudno, ale jak się poprosi odpowiednie osoby to można	13,4%	10,4%	5,3%
Raczej łatwo	16,4%	13,4%	21,1%
Bardzo łatwo	14,9%	58,2%	55,3%
Trudno powiedzieć	19,4%	7,5%	5,3%

58,2% gimnazjalistów oraz 55,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych wskazuje, że dostęp do papierosów jest dla nich bardzo łatwy. Uzyskane wyniki są wyższe w przypadku gimnazjalistów oraz nieco niższe w przypadku uczniów szkół ponadgimnazjalnych od wyników badań ESPAD z 2011 roku, w których odsetek uczniów określających zdobycie papierosów jako bardzo łatwe zadanie wśród gimnazjalistów wyniósł 48,1%, zaś w grupie uczniów szkół ponadgimnazjalnych – 67,5%.

W przypadku pytania uczniów o inicjatywę dotyczącą palenia papierosów, najczęściej początek palenia wśród uczniów szkół gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych był rezultatem własnej decyzji (gimnazja – 76,7%, szkoły ponadgimnazjalne – 78,9% uczniów, którzy deklarowali wcześniej kontakt z papierosami). Nieco mniejszy odsetek uczniów szkół

podstawowych odpowiedział w ten sam sposób – 37,5%. Często badani wskazywali również na wpływ rówieśników (szkoły podstawowe – 50%, gimnazja – 23,3%, szkoły ponadgimnazjalne – 21,1%). 12,5% uczniów szkół podstawowych zaznaczyło inną sytuację. Podawane procenty dotyczą grupy uczniów, którzy wcześniej deklarowali kontakt z papierosami. Uzyskane wyniki świadczą o tym, że palenie niekoniecznie musi być powodowane motywacjami społecznymi i chęcią dopasowania się do grupy rówieśniczej. Młodzi ludzie często samodzielnie decydowali się na sięgnięcie po papierosy, ich dokładne motywacje nie są jednak znane.

Tab. 14. Okoliczności zapalenia pierwszego papierosa. Procenty odnoszą się do uczniów, którzy wcześniej deklarowali kontakt z papierosami.

Gdzie po raz pierwszy palileś?	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Szkoła	12,5%	-	10,5%
Dyskoteka/pub	12,5%	6,7%	15,8%
Wakacje	25%	30%	21,1%
Czas wolny/po szkole	50%	56,7%	42,1%
Dom	-	3,3%	10,5%
Inna sytuacja	-	3,3%	-

Osoby badane pytane o okoliczności zapalenia pierwszego papierosa, najczęściej wskazywały czas wolny/po szkole. Wśród uczniów szkół podstawowych połowa badanych wskazała na czas wolny. Ponadto badani deklarowali, że pierwszy kontakt z papierosami mieli w czasie wakacji, na dyskotece oraz w szkole. Wśród uczniów gimnazjów odsetek badanych wskazujących na czas wolny wyniósł 56,7%, zaś w grupie uczniów szkół ponadgimnazjalnych – 42,1%. 30% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 21,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklarowało, że pierwszy raz zapaliło papierosa w czasie wakacji. Wakacje to często czas spędzany z dala od domu i rodziców, nawiązywania nowych znajomości. Może on sprzyjać eksperymentowaniu z używkami, do którego dzieci i młodzież mogą być zachęcane w czasie wakacyjnych wyjazdów. Ponadto uczniowie szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych mieli pierwszy kontakt z papierosem na dyskotece lub w pubie (6,7% gimnazjalistów, 15,8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych). Niepokojący

wydaje się fakt, że niektórzy uczniowie szkół podstawowych i ponadgimnazjalnych swój pierwszy kontakt z papierosem mieli w szkole. Warto zbadać, czy palenie papierosów odbywało się po kryjomu czy za przyzwoleniem opiekunów.

Zachowania związane z używaniem narkotyków i dopalaczy

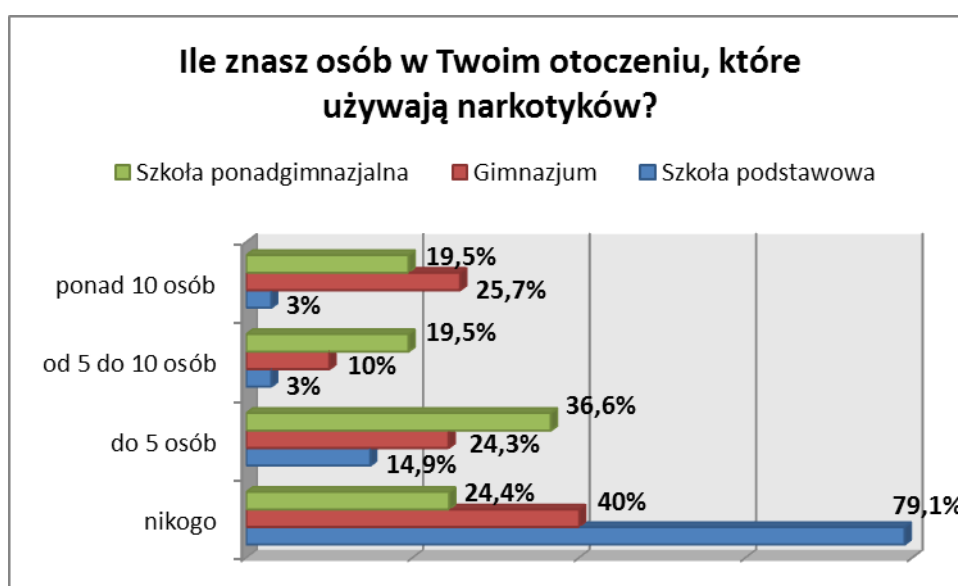
Przeprowadzone badania wykazują, że żaden uczeń szkoły podstawowej nie miał kontaktu z narkotykami. Wśród starszych uczniów, 20,3% badanych uczniów gimnazjum oraz 28,6% badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych miało doświadczenia z używaniem substancji psychoaktywnych. W przypadku gimnazjalistów wiek inicjacji narkotykowej wyniósł 14,43 lat, a uczniów szkół ponadgimnazjalnych – 16 lat. **Na podstawie uzyskanych wyników można stwierdzić, że zjawisko używania narkotyków jest dość nasilone wśród młodych mieszkańców Ciechocinka.** Szczególnie niepokojący jest wysoki odsetek uczniów szkół ponadgimnazjalnych, którzy przynajmniej raz w życiu mieli kontakt z substancjami odurzającymi.

Tab. 15. Używanie narkotyków przez młodych mieszkańców Ciechocinka.

Czy użyłeś kiedykolwiek narkotyku?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Tak	-	20,3%	28,6%
Nie	100%	79,7%	71,4%

Jeśli chodzi natomiast o różnicowanie wyników ze względu na płeć, w szkołach gimnazjalnych do kontaktu z narkotykami przyznało się 20,8% badanych uczennic oraz 20% badanych uczniów. W szkołach ponadgimnazjalnych natomiast do kontakt z narkotykami miało 25% badanych uczennic oraz aż 33,3% badanych uczniów. Problem związany z używaniem substancji psychoaktywnych jest najpoważniejszy w najstarszej grupie badanych, a szczególnie dotyczy on chłopców szkół ponadgimnazjalnych.

Problem używania narkotyków przez młodych ludzi widoczny jest również przy pytaniu o to, ile zna się osób używających substancji odurzających. Poznanie rozpowszechnienia używania substancji w najbliższym otoczeniu pozwala w przybliżeniu oszacować ryzyko sięgania po nie. W szkołach podstawowych 20,9% osób przyznało, że zna co najmniej jedną osobę używającą narkotyków. W szkołach gimnazjalnych w podobny sposób odpowiedziało 60% uczniów, zaś w szkołach ponadgimnazjalnych – 75,6%. **Otrzymane rezultaty mogą potwierdzać informacje, że wraz ze wzrostem wieku młodzieży problem narkotykowy staje się znacznie bardziej rozpowszechniony.**

Przedstawione wyniki sugerują, że w Ciechocinku jest on najbardziej nasilony wśród uczniów uczęszczających do szkół ponadgimnazjalnych, zaś wyniki są zbliżone do wyników badań ogólnopolskich. Według badań ESPAD z 2011 roku, 61,7% gimnazjalistów oraz 70,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych ma wśród swoich przyjaciół osoby, które palą marihuanę lub haszysz, 22,7% gimnazjalistów oraz 22,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklaruje, że ma wśród przyjaciół osoby, które biorą środki uspokajające lub nasenne bez przepisu lekarza, 16,2% gimnazjalistów oraz 18,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych ma wśród przyjaciół osoby, które biorą Ecstasy, zaś 17,5% gimnazjalistów oraz 13,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych ma wśród przyjaciół osoby używające środków wziewnych.

Jeżeli chodzi o dostęp do narkotyków wśród dzieci i młodzieży uczącej się, na poziomie szkoły podstawowej 7,5% uczniów twierdzi, że zakup narkotyków byłby dla nich raczej łatwy lub bardzo łatwy. W gimnazjum w ten sposób odpowiedziało już 24,3% badanych, a wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych 28,5% badanych stwierdziło, że zakup narkotyków byłby dla nich raczej łatwy bądź bardzo łatwy. Dość wysoki odsetek uczniów wskazywał, że narkotyki jest trudno kupić, jednak w sytuacji znajomości określonych osób jest to jak najbardziej możliwe.

Tab. 16. Ocena dostępności narkotyków w środowisku lokalnym przez młodych mieszkańców Ciechocinka.

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić narkotyki jest?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Bardzo trudno	34,3%	15,7%	16,7%
Raczej trudno	17,9%	7,1%	9,5%
Trudno, ale jak się zna odpowiednie osoby to można	14,9%	30%	33,3%
Raczej łatwo	4,5%	20%	19%
Bardzo łatwo	3%	4,3%	9,5%
Nie wiem	25,4%	22,9%	11,9%

Ponad połowa badanych uczniów szkół podstawowych, ponad połowa badanych gimnazjalistów oraz połowa badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklaruje, że nie posiada wiedzy na temat tego, gdzie można najłatwiej zaopatrzyć się w narkotyki. Badani uczniowie najczęściej wskazują na dyskotekę oraz podwórko jako miejsce, gdzie łatwo można kupić narkotyki, wynik ten jest zgodny z badaniami ESPAD z 2011 roku, w których najwięcej badanych uczniów wskazywało na dyskoteki. Niepokoi informacja, że dla niektórych uczniów miejscem, w którym najłatwiej można kupić narkotyki, jest szkoła. Wynik ten wskazuje na potrzebę zwracania większej uwagi przez nauczycieli oraz innych pracowników na to, co się dzieje w szkole.

Tab. 17. Wiedza młodych mieszkańców Ciechocinka na temat miejsc, w których można kupić narkotyki.

Gdzie, według Ciebie, najłatwiej można kupić narkotyki?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła Ponadgimnazjalna
Na podwórku	2,8%	10,5%	16%
Na dyskotecce	22,2%	9,2%	12%
W szkole	2,8%	7,9%	2%
Można zamówić przez telefon	4,2%	11,8%	16%
Można zamówić przez Internet	11,1%	3,9%	4%
Nie wiem	56,9%	56,6%	50%

Jeżeli chodzi o inicjatywę pierwszego kontaktu z narkotykami, wśród gimnazjalistów, którzy deklarowali wcześniej kontakt z narkotykami, 92,3% uczniów zrobiło to bez niczyjej namowy, zaś 7,7% gimnazjalistów zostało namówionych przez znajomych. Wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych, którzy mieli kontakt z narkotykami, większość badanych spróbowało narkotyków z własnej inicjatywy (91,7%), zaś 8,3% uczniów zrobiło to za namową znajomych.

Zapytaliśmy również uczniów, którzy deklarowali zażywanie narkotyków, o okoliczności pierwszego kontaktu z substancjami psychoaktywnymi. Szczegółowy rozkład wyników ukazuje poniższa tabela.

Tab. 18. Okoliczności pierwszego kontaktu z narkotykami. Procenty odnoszą się do grupy uczniów, którzy wcześniej deklarowali używanie narkotyków.

Gdzie po raz pierwszy użyłeś narkotyków?	Szkoły podstawowe	Gimnazjum	Szkoły Ponadgimnazjalne
Szkoła	-	7,7%	-
Dyskoteka/pub	-	-	25%
Wakacje	-	30,8%	25%
Czas wolny/po szkole	-	53,8%	50%
Dom	-	7,7%	-

Młodzi mieszkańcy Ciechocinka mieli najczęściej pierwszy kontakt z substancjami psychoaktywnymi w czasie wolnym (53,8% uczniów szkół gimnazjalnych i 50% uczniów szkół ponadgimnazjalnych). Wielu młodych ludzi pierwszy kontakt z narkotykami miało w czasie wakacji – deklaruje tak 30,8% gimnazjalistów oraz 25% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. W odniesieniu do narkotyków wymieniane są także puby i dyskoteki jako miejsce pierwszych kontaktów w grupie uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Zadaliśmy również pytanie o to, jak często młodzi ludzie używają narkotyków. Procenty odnoszą się do uczniów, którzy wcześniej deklarowali kontakt z narkotykami. Wśród gimnazjalistów, którzy deklarowali wcześniej kontakt z narkotykami, 30,8% gimnazjalistów robi to okazjonalnie, 7,7% gimnazjalistów używa narkotyków więcej niż raz w tygodniu, 23,1% gimnazjalistów – kilka razy w miesiącu, 7,7% gimnazjalistów – średnio raz w miesiącu, zaś 30,8% gimnazjalistów spróbowało narkotyku tylko raz. Wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych, którzy deklarowali kontakt z narkotykami, 25% uczniów używa narkotyków okazjonalnie, 8,3% uczniów – więcej niż raz w tygodniu, 16,7% uczniów – kilka razy w miesiącu, 16,7% uczniów – średnio raz w miesiącu, zaś 33,3% uczniów spróbowało tylko raz. Fakt, że 26 uczniów we wszystkich grupach badanych (14,4% wszystkich badanych uczniów) miało kontakt z narkotykami, (zakładając, że te odpowiedzi były szczere) wskazuje, że problem z narkotykami jest dość poważny wśród młodych mieszkańców Ciechocinka. **Jest to zgodne z informacją o dość znacznym odsetku badanych, którzy znają osoby odurzające się narkotykami w swoim najbliższym otoczeniu.**

Istotną informacją jest rodzaj substancji odurzających, po które sięgają młodzi ludzie oraz częstotliwości używania tych substancji w ciągu ostatnich 12 miesięcy. Poniższa tabela zawiera rozkład odpowiedzi na pytanie o rodzaj używanych narkotyków.

Tab. 19. Używanie różnych rodzajów substancji psychoaktywnych przez młodych mieszkańców Ciechocinka. Procenty odnoszą się do wszystkich badanych uczniów, a nie tylko tych, którzy wcześniej deklarowali użycie narkotyku.

Substancja		Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Marihuana lub jej pochodne	Nigdy	-	84,2%	73,9%
	1-2 razy	-	5,7%	7,1%
	3-5 razy	-	2,9%	7,1%
	6-9 razy	-	-	2,4%
	10-19 razy	-	1,4%	2,4%
	20-39 razy	-	2,9%	-
	40 i więcej razy	-	2,9%	7,1%
Amfetamina	Nigdy	-	100%	92,8%
	1-2 razy	-	-	4,8%
	3-5 razy	-	-	-
	6-9 razy	-	-	2,4%
	10-19 razy	-	-	-
	20-39 razy	-	-	-
	40 i więcej razy	-	-	-
LSD	Nigdy	-	100%	97,6%
	1-2 razy	-	-	-
	3-5 razy	-	-	2,4%
	6-9 razy	-	-	-
	10-19 razy	-	-	-
	20-39 razy	-	-	-
	40 i więcej razy	-	-	-
Ecstasy	Nigdy	-	100%	95,2%
	1-2 razy	-	-	2,4%
	3-5 razy	-	-	2,4%
	6-9 razy	-	-	-
	10-19 razy	-	-	-
	20-39 razy	-	-	-
	40 i więcej razy	-	-	-
Środki nasenne	Nigdy	-	98,6%	100%
	1-2 razy	-	-	-
	3-5 razy	-	-	-
	6-9 razy	-	-	-
	10-19 razy	-	-	-
	20-39 razy	-	-	-
	40 i więcej razy	-	1,4%	-
Środki nasenne + alkohol	Nigdy	-	98,6%	100%
	1-2 razy	-	-	-
	3-5 razy	-	-	-
	6-9 razy	-	-	-
	10-19 razy	-	-	-
	20-39 razy	-	-	-
	40 i więcej razy	-	1,4%	-
Klej, rozpuszczalnik	Nigdy	-	98,6%	97,6%
	1-2 razy	-	1,4%	2,4%
	3-5 razy	-	-	-
	6-9 razy	-	-	-
	10-19 razy	-	-	-
	20-39 razy	-	-	-
	40 i więcej razy	-	-	-

Sterydy anaboliczne	Nigdy	-	100%	97,6%
	1-2 razy	-	-	2,4%
	3-5 razy	-	-	-
	6-9 razy	-	-	-
	10-19 razy	-	-	-
	20-39 razy	-	-	-
	40 i więcej razy	-	-	-
Grzyby halucynogenne	Nigdy	-	98,6%	97,6%
	1-2 razy	-	1,4%	-
	3-5 razy	-	-	-
	6-9 razy	-	-	-
	10-19 razy	-	-	2,4%
	20-39 razy	-	-	-
	40 i więcej razy	-	-	-
Kokaina	Nigdy	-	98,6%	97,6%
	1-2 razy	-	1,4%	-
	3-5 razy	-	-	2,4%
	6-9 razy	-	-	-
	10-19 razy	-	-	-
	20-39 razy	-	-	-
	40 i więcej razy	-	-	-

Pozytywną informacją uzyskaną podczas badania są deklaracje większości uczniów, że nie sięgnęliby po narkotyki, nawet gdyby zdarzyła się ku temu okazja. W ten sposób odpowiadało 94,1% uczniów szkół podstawowych (88,9% dziewczynek i 97,6% chłopców), 83,8% uczniów gimnazjów (78,3% dziewczynek i 86,7% chłopców) oraz 82,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych (95,7% dziewczyn i 66,7% chłopców). Informacje te mogą świadczyć o wzroście świadomości związanej ze szkodliwością narkotyków oraz konsekwencjami ich zażywania wśród uczniów. Należy jednakże zauważyć, że blisko jedna trzecia badanych chłopców w szkołach ponadgimnazjalnych deklaruje gotowość do używania narkotyków, gdyby zaistniała ku temu sprzyjająca okazja. Taki wynik wskazuje na potrzebę działań edukacyjnych i profilaktycznych skierowanych do najstarszej grupy uczniów, których celem byłaby zmiana przekonań młodych ludzi na temat narkotyków.

Rosnącym problemem, z którym boryka się wiele krajów jest dostępność na rynku (mimo głośnej akcji zamknięcia sklepów) produktów nazywanych dopalaczami. Postanowiliśmy zbadać skalę zjawiska stosowania dopalaczy wśród młodych mieszkańców Ciechocinka.

Kolejne pytanie dotyczyło dostępności dopalaczy wśród młodych mieszkańców Ciechocinka. 28,1% uczniów szkół podstawowych nie posiada wiedzy na temat dostępności

tych substancji w najbliższej okolicy. Dla 45,3% badanych z tej grupy wiekowej zakup dopalaczy jest bardzo trudny lub raczej trudny, zaś 10,9% badanych deklaruje, że jest to raczej łatwe lub bardzo łatwe zadanie. Wśród uczniów gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej wyniki rozkładają się następująco: 42% gimnazjalistów i 26,8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych nie posiada wiedzy na ten temat; dla kolejnych 34,8% badanych gimnazjalistów oraz 41,4% badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych zakup dopalaczy oceniany jest jako bardzo trudny lub raczej trudny, zaś 10,1% gimnazjalistów i 14,6% uczniów szkół ponadgimnazjalnych ocenia to zadanie jako raczej łatwe bądź bardzo łatwe.

Tab. 20. Ocena dostępności dopalaczy w środowisku lokalnym przez młodych mieszkańców Ciechocinka.

Czy uważasz, że w Twoim środowisku kupić dopalacze jest?	Szkoła Podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Bardzo trudno	29,7%	14,5%	26,8%
Raczej trudno	15,6%	20,3%	14,6%
Trudno, ale jak się zna odpowiednie osoby to można	15,6%	13%	17,1%
Raczej łatwo	7,8%	8,7%	12,2%
Bardzo łatwo	3,1%	1,4%	2,4%
Trudno powiedzieć	28,1%	42%	26,8%

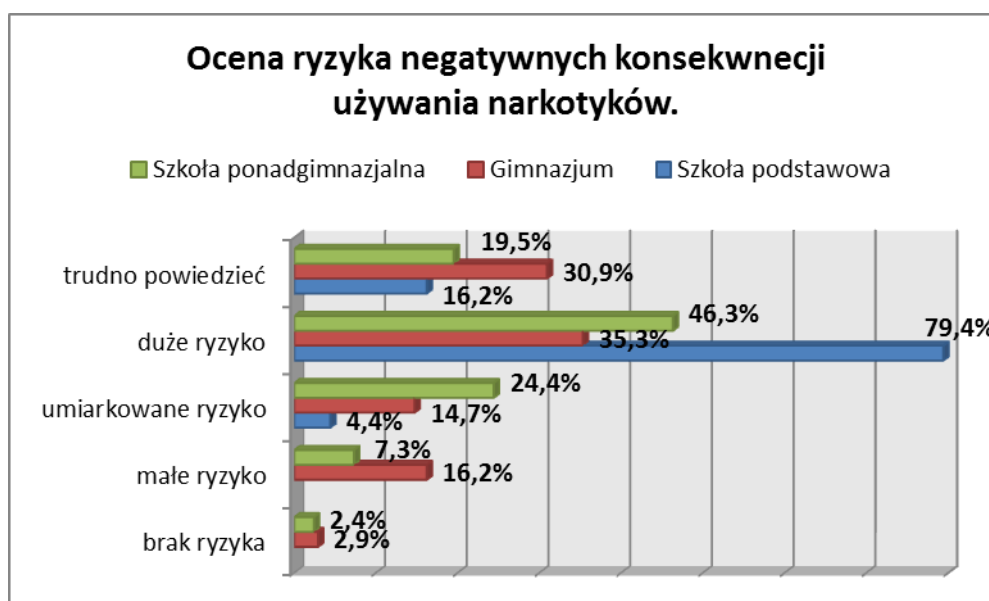
Młodzi mieszkańcy Ciechocinka oceniają zakup dopalaczy jako znacznie trudniejszy od młodych uczestników badania ESPAD z 2011 roku, w którym 40,5% gimnazjalistów oraz 45,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych oceniło dopalacze jako raczej łatwo lub bardzo łatwo dostępne.

Dwóch uczniów szkoły podstawowej (2,9%) odpowiedziało twierdząco na pytanie o używanie dopalaczy w ciągu swojego życia. W szkołach gimnazjalnych do używania dopalaczy przyznało się dwóch uczniów (3%), zaś w szkołach ponadgimnazjalnych – trzech uczniów (7,3%). Średnia wieku pierwszego kontaktu z dopalaczami wyniosła 10 lat w przypadku uczniów szkół podstawowych, 10 lat w przypadku gimnazjalistów oraz 15,67 lat w przypadku uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Zapytaliśmy również badanych o to, czy gdyby mieli okazję spróbować dopalaczy, to czy zdecydowałoby się na to. Twierdząco odpowiedziało 6% uczniów szkoły podstawowej, 6% gimnazjalistów oraz 7,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

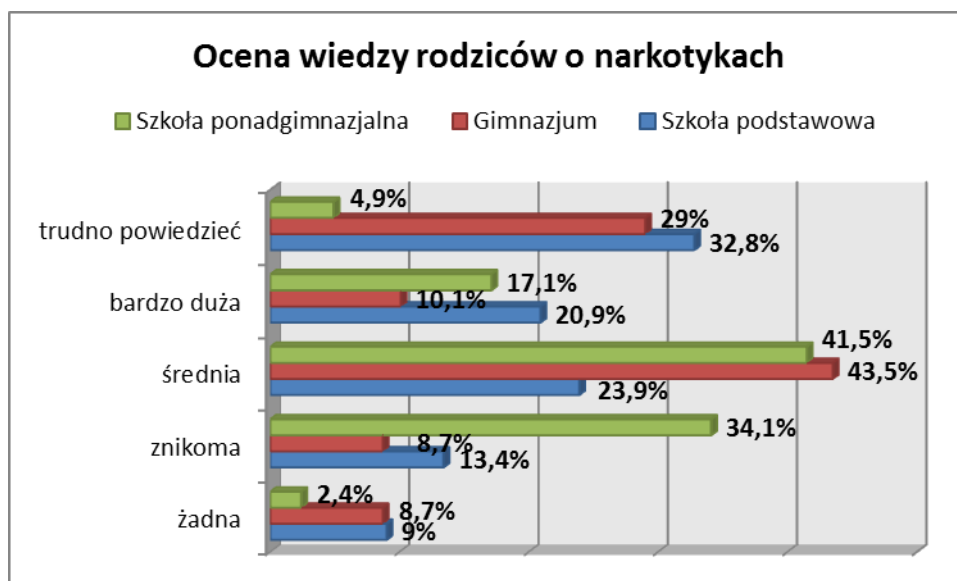
Zapytaliśmy uczniów o przebywanie pod wpływem substancji psychoaktywnych (alkoholu, dopalaczy, narkotyków) na terenie szkoły. Przyznało się do tego 1,5% uczniów szkół podstawowych, 6% gimnazjalistów oraz 12,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Uczniowie zostali również poproszeni o ocenę tego, jak bardzo ludzie ryzykują, że sobie zaszkodzą, kiedy używają narkotyków. Większość uczniów, podobnie jak w badaniach ogólnopolskich, dostrzega ryzyko szkód związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. Ponad trzy czwarte uczniów szkół podstawowych, ponad jedna trzecia gimnazjalistów oraz blisko połowa uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklaruje, że używanie narkotyków jest bardzo szkodliwe.

Należy podkreślić, że stosunkowo niewielki odsetek badanych uczniów ze wszystkich grup wiekowych ocenia szkodliwość narkotyków jako małą lub deklaruje, że wcale nie są one szkodliwe dla zdrowia osób używających tych substancji.

Uczniowie zostali również poproszeni o ocenę wiedzy i postaw swoich rodziców wobec narkotyków. W przeważającej części młodzi ludzie w gimnazjum i szkole ponadgimnazjalnej ocenili wiedzę swoich rodziców o narkotykach jako średnią, odpowiedziało tak 43,5% gimnazjalistów oraz 41,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Jedna trzecia uczniów szkół podstawowych nie posiadała wiedzy na ten temat.

77,6% uczniów szkół podstawowych, 73,9% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 67,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklaruje, że ich opiekunowie rozmawiali z nimi na temat szkodliwości używania narkotyków. 69,2% uczniów szkół podstawowych, 64,2% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 70,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych uczestniczyło w zajęciach profilaktycznych na temat szkodliwości używania substancji psychoaktywnych (narkotyki, dopalacze, alkohol).

W przypadku pytania o reakcję rodziców na zażywanie narkotyków przez własne dzieci, większość uczniów wskazywała odpowiedzi sugerujące aktywną postawę krytyczną wobec takiego faktu i próbę znalezienia rozwiązania. Zestawienie wyników dla tego zagadnienia przedstawione zostało w tabeli.

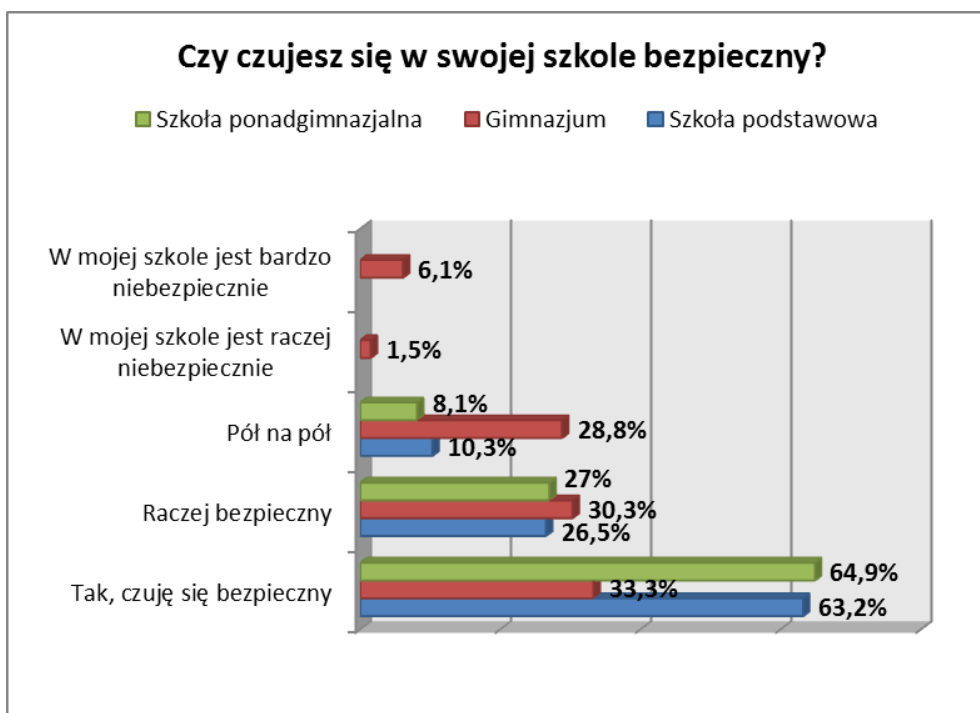
Tab. 21. Postawy rodziców wobec zażywania narkotyków w oczach młodych mieszkańców Ciechocinka.

Jak myślisz, jak zareagowałoby Twoi rodzice, gdyby dowiedzieli się, że zażywasz narkotyki?	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Ukarali	28,4%	33,3%	29,3%
Próbowali pomóc znaleźć przyczynę	65,7%	46,4%	53,7%
Pokrzyczeli i „odpuścili”	3%	1,4%	2,4%
Zmartwiliby się	1,5%	11,6%	9,8%
Nic by nie zrobili	1,5%	4,3%	-
Inne	-	2,9%	4,9%

Stosunkowo niewielki odsetek młodych ludzi jest przekonany, że ich rodzice nie zareagowałoby na używanie przez nich narkotyków bądź też, że łatwo pogodziliby się z takim faktem. Niektórzy badani uczniowie deklarowali, że rodzice umówiliby ich na wizytę z psychologiem, gdyby dowiedzieli się o problemie narkotykowym swoich dzieci.

Dzieci i młodzież a zachowania przemocowe

Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Poziom agresywności dorastającej młodzieży wzrasta, liczne są również akty przemocy dokonywane przez dzieci i młodzież wobec ich rówieśników. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i wchodzenia w kontakty z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w Ciechocinku pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym, a także przeanalizować postawy wychowawcze rodziców wobec własnych dzieci.

Jeżeli chodzi o poczucie bezpieczeństwa na terenie szkoły, bezpiecznie lub raczej bezpiecznie w szkole czuje się 89,7% uczniów szkół podstawowych, 63,6% gimnazjalistów oraz 91,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Raczej niebezpiecznie lub niebezpiecznie czuje się w szkole 7,6% gimnazjalistów. Poczucie bezpieczeństwa maleje w szkołach gimnazjalnych. Zdecydowana większość badanych uczniów w Ciechocinku wydaje się czuć bezpiecznie w środowisku szkolnym.

W tym miejscu można przejść do bezpośrednich pytań o akty agresji i przemocy, z jakimi spotykali się młodzi ludzie na terenie szkoły i poza jej obszarem. W dzisiejszych czasach rosnąca agresja w środowisku dzieci i młodzieży staje się problemem narastającym i wymagającym podjęcia aktywnych działań, umożliwiających zwiększenie bezpieczeństwa młodych ludzi.

W przypadku pytania o częstotliwość obserwowania zjawisk przemocy na terenie szkoły, na bardzo częsty i częsty kontakt z takimi sytuacjami wskazało 33,8% uczniów szkół podstawowych, 16,5% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 10,6% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Tab. 22. Częstość obserwowania zjawisk przemocy na terenie szkoły.

Jak często obserwujesz zjawiska przemocy w szkole?	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Bardzo często	13,2%	9%	5,3%
Często, kilka razy w tygodniu	20,6%	7,5%	5,3%
Kilka razy w miesiącu	30,9%	22,4%	13,2%
Rzadko	32,4%	53,7%	34,2%
Nie obserwuję wcale	2,9%	7,5%	42,1%

Wyniki otrzymane w naszym badaniu wskazują, że przemoc jest zjawiskiem umiarkowanie rozpowszechnionym w szkołach w Ciechocinku. Jednocześnie warto dodać, że 10,3% uczniów szkół podstawowych, 12,3% uczniów gimnazjum oraz 5,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklaruje, że są w szkole uczniowie, których się boją. Uczniowie szkół podstawowych boją się średnio dwóch uczniów w szkole, gimnazjaliści – dwóch uczniów, zaś uczniowie szkół ponadgimnazjalnych obawiają się średnio sześciu uczniów w szkole.

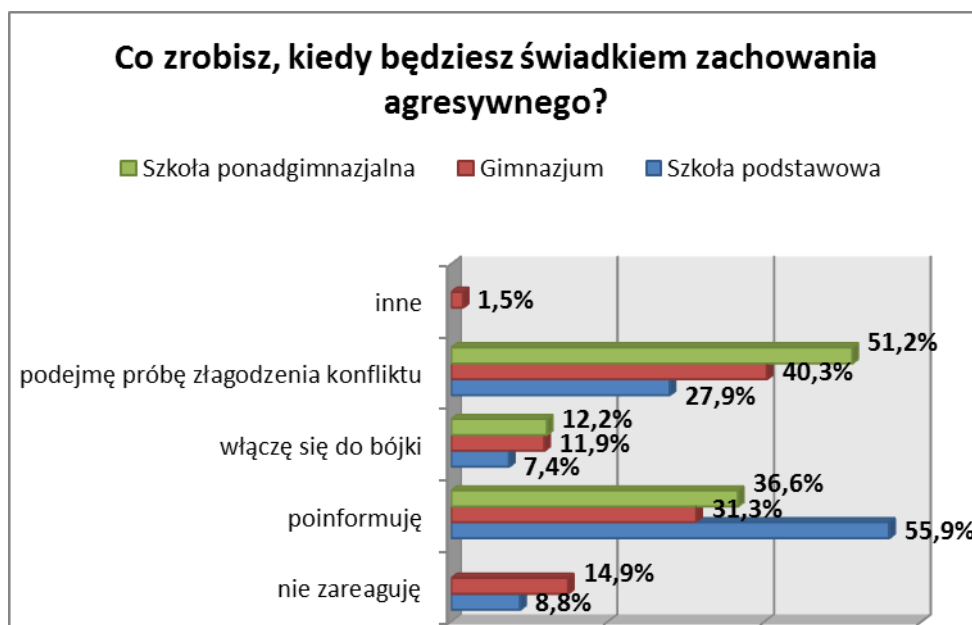
Do znajomości osoby z otoczenia, która doświadcza przemocy ze strony członka rodziny lub otoczenia rówieśniczego, przyznaje się 29,9% dzieci ze szkół podstawowych, 23,1% gimnazjalistów oraz 33,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Wiedzę o ofiarach przemocy posiada mniej badanych chłopców (25% uczniów szkół podstawowych, 18,2% gimnazjalistów i 18,8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych) niż badanych dziewczynek (37% uczennic szkół podstawowych, 33,3% uczennic szkół gimnazjalnych i 45% uczennic szkół ponadgimnazjalnych).

Skala zjawiska wydaje się dość poważna. W związku z tym zbadaliśmy, czy młodzi mieszkańcy Ciechocinka wiedzą, jak należy postąpić wobec osoby, która doświadcza przemocy oraz gdzie należy się zgłosić, do kogo udać, jeśli są świadkami przemocy. Zdecydowana większość badanych (80,9% uczniów szkół podstawowych, 62,7% gimnazjalistów oraz 76,2% uczniów szkół ponadgimnazjalnych) posiada taką wiedzę, pozostałych uczniów należałoby poddać edukacji w tej kwestii. Wiedzę o sposobie postępowania wobec osoby, która doświadcza przemocy posiada nieco więcej badanych dziewczynek (92,6% uczennic szkół podstawowych, 82,6% uczennic szkół gimnazjalnych i

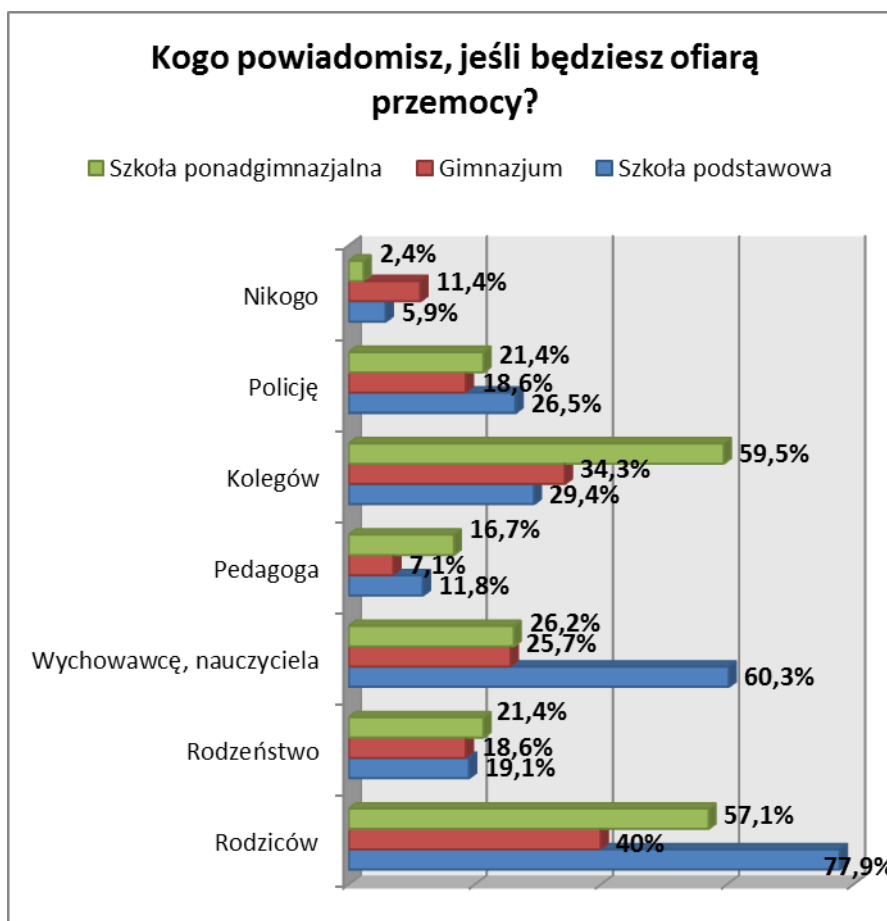
79,2% uczennic szkół ponadgimnazjalnych) niż badanych chłopców (73,2% uczniów szkół podstawowych, 52,3% uczniów szkół gimnazjalnych i 72,2% uczniów szkół ponadgimnazjalnych).

Postawy uczniów wobec zachowań przemocowych można zanalizować na podstawie reakcji, jaką przyjęliby w sytuacji bycia świadkiem przemocy. **8,8% uczniów szkół podstawowych oraz 14,9% gimnazjalistów deklaruje, że nie zareagowałoby na akt przemocy dokonywany w ich obecności.** Trudno stwierdzić jednak, czy taka postawa wynikałaby z lęku czy też z obojętności wobec zjawiska agresji. Pozytywna informacja wiąże się ze znaczącą ilością uczniów deklarujących poinformowanie innej osoby (głównie na poziomie szkoły podstawowej) oraz podjęcie próby złagodzenia konfliktu (szkoły gimnazjalne i ponadgimnazjalne). Niepokojący jest wskaźnik uczniów szkół gimnazjalnych (11,9%), którzy deklarowali włączenie się do bójki oraz taki sam odsetek uczniów szkół ponadgimnazjalnych, którzy zareagowałiby w ten sposób – 12,2%. Należy wziąć pod uwagę, że może on być wyrazem chęci pozwania niż dowodem prawdziwych intencji.

Zapytaliśmy również młode osoby, kogo powiadomią, jeżeli będą ofiarami przemocy. Istniała możliwość zaznaczenia kilku odpowiedzi przez każdego badanego. Badani uczniowie bardzo często wskazywali na rodziców (77,9% uczniów szkół podstawowych, 40% gimnazjalistów, 57,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych). Wszystkie grupy wskazywały często wychowawcę, nauczyciela (60,3% uczniów szkół podstawowych, 25,7%

gimnazjalistów, 26,2% uczniów szkół ponadgimnazjalnych). Mniejszy odsetek badanych uczniów wskazał pedagoga. Wraz z wiekiem badani coraz częściej deklarowali chęć zwrócenia się do kolegów (29,4% uczniów szkół podstawowych, 34,3% gimnazjalistów oraz 59,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych). Warto zaznaczyć, że wśród badanych młodych mieszkańców Ciechocinka były też osoby, które nie powiadomiłyby nikogo o przemocy. Odpowiedziało w ten sposób 5,9% uczniów szkół podstawowych, 11,4% gimnazjalistów oraz 2,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Podsumowując, badani uczniowie szkół podstawowych wskazywali najczęściej na rodziców oraz wychowawców i nauczycieli. Odsetek badanych uczniów, którzy odpowiedzieli w ten sposób maleje w starszych grupach. Badani uczniowie szkół ponadgimnazjalnych najczęściej deklarowali chęć powiadomienia swoich kolegów.

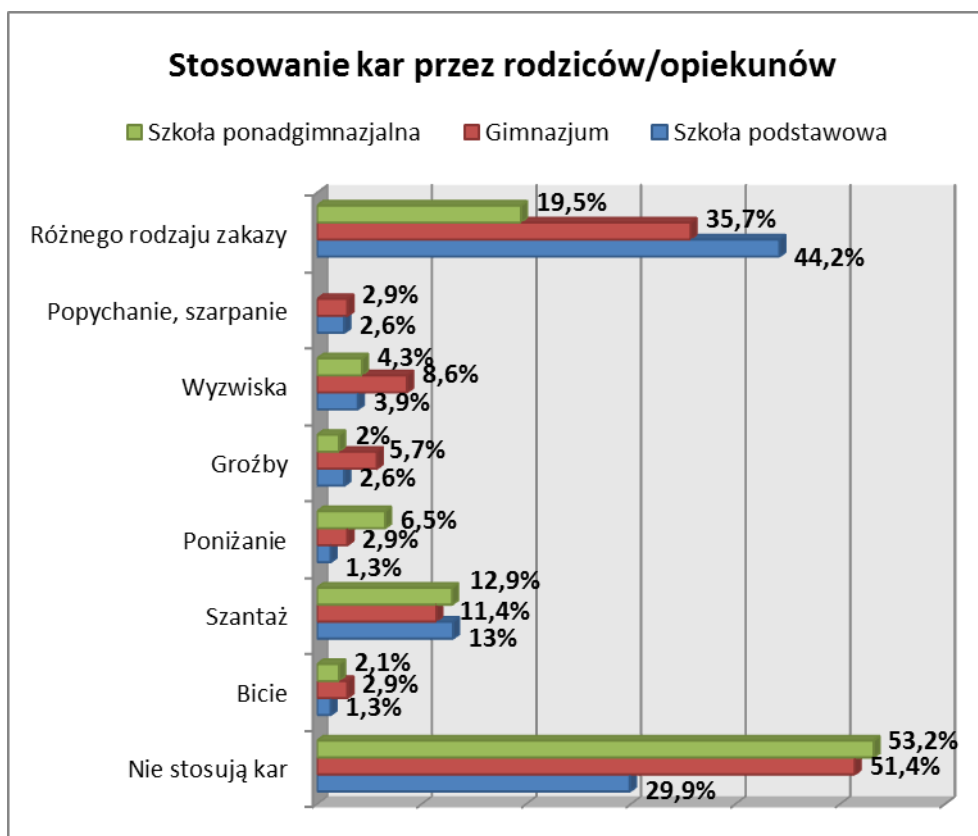
Badania koncentrowały się również na przemocy w rodzinie, relacjach młodych ludzi z rodzicami i postawach wychowawczych rodziców wobec własnych dzieci. 92,7% uczniów szkół podstawowych oceniło swoje relacje z rodzicami jako bardzo dobre lub raczej dobre,

odsetek ten jest nieznacznie niższy wśród starszych uczniów – 83,8% w szkołach gimnazjalnych oraz 80,5% uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych. 7,3% gimnazjalistów oraz 9,8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych oceniło swoje relacje z rodzicami jako raczej złe lub bardzo złe. Dzięki utrzymywaniu dobrych relacji dzieci z rodzicami, dom rodzinny staje się bezpiecznym miejscem dla młodej osoby.

Tab. 23. Ocena relacji z rodzicami przez młodych mieszkańców Ciechocinka.

Jak oceniasz swoje relacje z rodzicami?	Szkola podstawowa	Gimnazjum	Szkola ponadgimnazjalna
Bardzo dobre	76,5%	60,3%	51,2%
Raczej dobre	16,2%	23,5%	29,3%
Raz dobre, a raz złe	7,4%	8,8%	9,8%
Raczej złe	-	4,4%	9,8%
Bardzo złe	-	2,9%	-

W odniesieniu do postaw wychowawczych rodziców, w ankiecie pojawiło się pytanie o stosowanie kar wobec dzieci i formę, jaką ewentualne kary przybierają. Na podstawie otrzymanych rezultatów można stwierdzić, że **istnieje znaczny odsetek rodziców niestosujących kar wobec własnych dzieci**. W szkołach podstawowych wyniósł on 22,9%, w gimnazjach 51,4%, a w szkołach ponadgimnazjalnych 53,2%. **Z jednej strony brak stosowania kar w wychowaniu dzieci może świadczyć o braku konieczności takich zachowań bądź łagodnej i liberalnej postawie rodziców. Z drugiej strony może być również dowodem zbyt pobłażliwych zachowań rodziców w sytuacji, kiedy pewne rodzaje kar (w postaci pozbawienia przywilejów) wydają się potrzebne w procesie wychowania dzieci.** Kary, jeśli już występują, to najczęściej przybierają formę różnego rodzaju zakazów czy też szantażu. Do stosowania przez rodziców kar fizycznych w postaci bicia przyznało się 1,3% uczniów szkół podstawowych, 2,9% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 2,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Odpowiedzi uczniów zostały przedstawione na poniższym wykresie. Każdy badany mógł zaznaczyć kilka odpowiedzi.

Hazard i inne ryzykowne zachowania

Gry hazardowe stanowią poważny, choć dość często pomijany problem społeczny. Istnieje wiele możliwości uprawiania gier hazardowych: udział w loteriach pieniężnych, gra na automatach, odwiedzanie kasyna. Istnieje również możliwość uprawiania gier hazardowych w Internecie oraz poprzez uczestnictwo w loteriach SMS. Uczestnictwo w grach na pieniądze wciąga, kusi możliwością szybkiej, wysokiej wygranej, z czasem jednak może doprowadzić do uzależnienia od hazardu. Szeroka oferta różnego rodzaju form gier hazardowych oraz ich dostępność sprawiają, że problem dotyczy nie tylko dorosłych, ale również dzieci i młodzieży. W badaniu skoncentrowaliśmy się na czterech formach gier hazardowych, pytając młodych mieszkańców Ciechocinka o ich osobiste doświadczenia.

Dane zawarte w poniższej tabeli pokazują, że 40% uczniów szkół podstawowych, 49,2% gimnazjalistów oraz 65% uczniów szkół ponadgimnazjalnych wzięło przynajmniej raz

w życiu udział w konkursach organizowanych przez gazety, operatorów telefonicznych, w których wysyła się płatne Smsy.

Tab. 24. Udział w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych, w których wysyła się płatne smsy.

Udział w konkursach organizowanych przez gazety, TV, operatorów telefonicznych	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Nigdy	60%	50,8%	35%
1 raz	23,1%	24,6%	35%
Kilka razy (2-9)	13,8%	21,5%	30%
10 lub więcej razy	3,1%	3,1%	-

Kolejne pytanie dotyczyło doświadczenia związanego z grą na automatach w salonach gier. Poniższa tabela zawiera dane, które pokazują, że 46,3% uczniów szkół podstawowych, 44,6% gimnazjalistów oraz 56,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych przynajmniej raz w życiu zagrało na automatach.

Tab. 25. Granie na automatach, w salonach gier,

Granie na automatach, w salonach gier	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Nigdy	53,7%	55,4%	43,6%
1 raz	20,9%	7,7%	20,5%
Kilka razy (2-9)	19,4%	24,6%	25,6%
10 lub więcej razy	6%	12,3%	10,3%

Zdecydowanie mniej uczniów ze wszystkich grup wiekowych deklaruje obstawianie przynajmniej raz w życiu zakładów bukmacherskich. Twierdząco na to pytanie odpowiedziało 4,5% uczniów szkół podstawowych, 24,2% gimnazjalistów oraz 20,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Tab. 26. Obstawianie zakładów bukmacherskich, np. STS, Totomix

Obstawianie zakładów bukmacherskich, np. STS, Totomix	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Nigdy	95,5%	75,8%	79,5%
1 raz	3%	14,5%	5,1%
Kilka razy (2-9)	1,5%	8,1%	10,4%
10 lub więcej razy	-	1,6%	5,1%

Stosunkowo niewielu młodych mieszkańców Ciechocinka deklaruje udział w jakichkolwiek grach na pieniądze w Internecie. Przynajmniej raz w życiu miało takie doświadczenia 9% uczniów szkół podstawowych, 13,8% gimnazjalistów oraz 10,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Tab. 27. Granie w jakiegokolwiek gry na pieniądze w Internecie.

Granie w jakiegokolwiek gry na pieniądze w Internecie	Szkoła podstawowa	Gimnazjum	Szkoła ponadgimnazjalna
Nigdy	91%	86,2%	89,7%
1 raz	6%	4,6%	7,7%
Kilka razy (2-9)	1,5%	7,7%	2,6%
10 lub więcej razy	1,5%	1,5%	-

Najbardziej rozpowszechnionymi grami hazardowymi wśród badanych młodych mieszkańców Ciechocinka są konkursy organizowane przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych oraz gry na automatach. Badania ESPAD z 2011 roku pokazują, że około jedna trzecia młodzieży ma za sobą doświadczenia gry na pieniądze. Takie doświadczenia deklarowało 32,9% gimnazjalistów oraz 37,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

Uczniom szkół gimnazjalnych oraz ponadgimnazjalnych zadano również pytania dotyczące zachowań seksualnych oraz przekonań związanych z tymi zachowaniami. Inicjację seksualną ma za sobą 9% gimnazjalistów oraz 20% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Jeśli chodzi o zróżnicowanie ze względu na płeć inicjację seksualną przeszło 13,6% badanych

gimnazjalistów, a także 13,6% badanych uczennic szkół ponadgimnazjalnych oraz 27,8% badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Żadna z badanych gimnazjalistek nie odpowiedziała twierdząco na to pytanie. Średni wiek inicjacji seksualnej w przypadku gimnazjalistów wyniósł 12,83 lat, zaś w przypadku uczniów szkół ponadgimnazjalnych – 14,86 lat.

Młodym mieszkańcom Ciechocinka, którzy deklarowali, że mieli kontakty seksualne, zadane zostało również pytanie o stosunki bez zabezpieczenia. W grupie uczniów szkół gimnazjalnych, którzy utrzymywali kontakty seksualne, tylko jeden uczeń (14,3%) odbywał stosunki seksualne bez zabezpieczeń kilka razy (2-9 razy). Wśród uczniów, którzy utrzymywali kontakty seksualne, dwóch uczniów szkół ponadgimnazjalnych (25%) deklarowało, że miało stosunek seksualny bez zabezpieczeń raz w życiu, jeden uczeń szkoły ponadgimnazjalnej (12,5%) doświadczył tego kilka razy (2-9 razy), zaś dwóch uczniów szkoły ponadgimnazjalnej (25%) - 10 lub więcej razy.

Kolejne pytanie dotyczyło doświadczania niechcianych kontaktów seksualnych i zostało ono zadane wszystkim badanym uczniom. Wśród gimnazjalistów, czterech uczniów (6%) deklarowało jednorazowe doświadczenie takiego kontaktu. W grupie uczniów szkół ponadgimnazjalnych, jeden uczeń (2,5%) doświadczył takich kontaktów raz, zaś kolejny uczeń (2,5%) – 10 lub więcej razy.

Według ESPAD z 2011 roku, 10,9% gimnazjalistów oraz 21,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych uprawiało seks bez zabezpieczenia (bez antykoncepcji) w ciągu ostatnich 12 miesięcy przed badaniem, zaś 5,3% gimnazjalistów oraz 5,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych miało niechciane doświadczenia seksualne w ciągu 12 ostatnich miesięcy przed badaniem. W Ciechocinku niższy odsetek badanych uczniów uprawiał seks bez zabezpieczenia (1,4% wszystkich badanych gimnazjalistów oraz 11,9% wszystkich badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych), natomiast zbliżony odsetek badanych uczniów doświadczył niechcianego kontaktu seksualnego (6% gimnazjalistów oraz 5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych). Należy zaznaczyć, że w badaniu ESPAD z 2011 roku pytano o doświadczenia w ciągu ostatnich 12 miesięcy, podczas gdy w naszym badaniu pytaliśmy respondentów o doświadczenia w ciągu całego życia, dlatego też uzyskane przez nas wyniki mogą być wyższe.

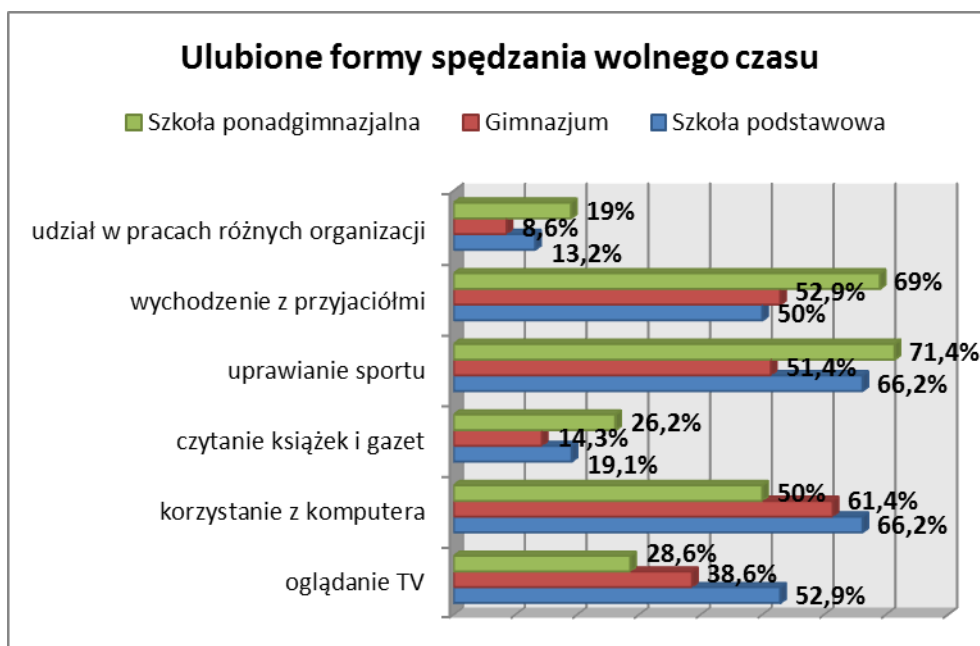
W mediach coraz częściej poruszany jest problem młodych ludzi, którzy świadczą usługi seksualne za różnego rodzaju korzyści materialne. W badaniu młodzi mieszkańcy Ciechocinka zostali również zapytani o stosunek do świadczenia tego typu usług. Blisko połowa badanych gimnazjalistów (47,7%) oraz jedna czwarta badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych (24,4%) deklaruje, że nie widzi niczego niestosownego w kontaktach seksualnych za pieniądze/prezenty. Wystąpiło zróżnicowanie w odpowiedziach chłopców i dziewczyn na to pytanie. W obu grupach wiekowych zdecydowanie więcej badanych chłopców (65,1% gimnazjalistów oraz 38,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych) niż badanych dziewczyn (13,6% gimnazjalistek oraz 13% uczennic szkół ponadgimnazjalnych) deklaruje, że nie widzi niczego złego w świadczeniu usług seksualnych za różnego rodzaju korzyści materialne.

Używanie komputera przez dzieci i młodzież oraz zagrożenie cyberprzemocą

Internet jest bardzo popularnym medium wśród dzieci i młodzieży. Nawet jeśli dziecko nie ma w domu komputera z dostępem do Internetu, nie oznacza to wcale, że nie ma ono dostępu do sieci internetowej. Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z tego medium może wiązać się z występowaniem pewnych zagrożeń na jakie narażeni są młodzi ludzie. W badaniu postanowiliśmy poznać nawyki korzystania z komputera młodych mieszkańców Ciechocinka oraz ich znajomość zagrożeń, jakie mogą wiązać się z korzystaniem z komputera i Internetu.

W badaniu zapytaliśmy młodych mieszkańców Ciechocinka o ulubione formy spędzania wolnego czasu.

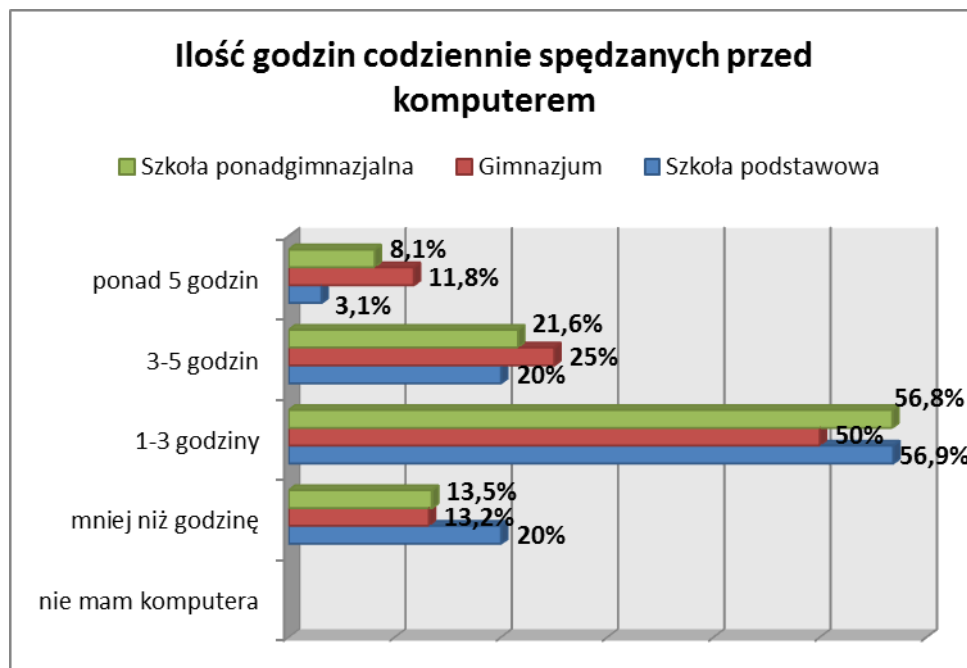

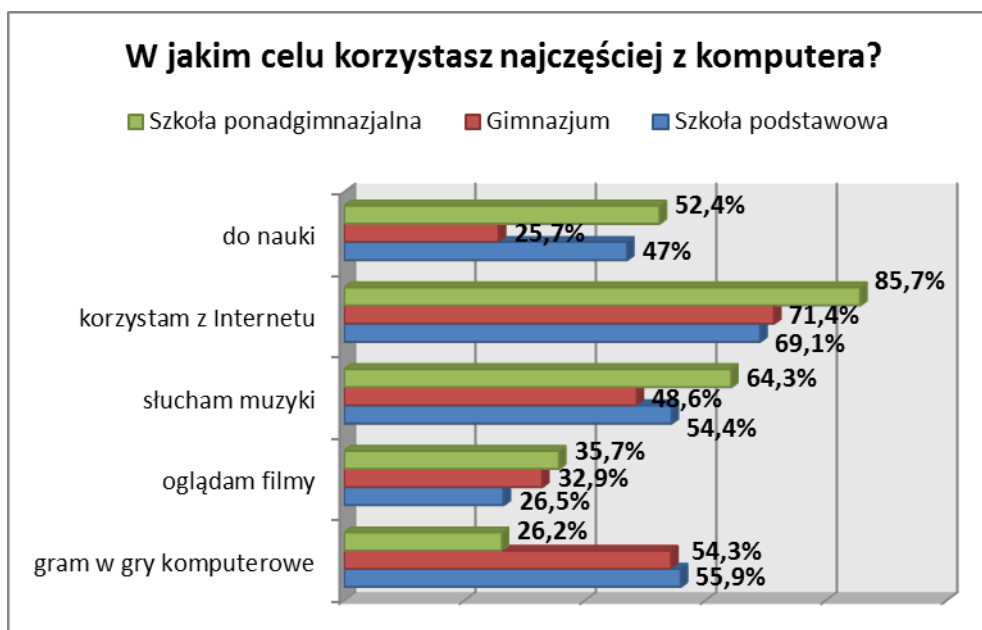
Najczęściej wybieraną przez uczniów szkół podstawowych formą spędzania wolnego czasu jest uprawianie sportu oraz korzystanie z komputera (dwie trzecie uczniów szkół podstawowych). Ponadto wielu uczniów szkół podstawowych deklaruowało, że lubi spędzać czas oglądając telewizję oraz spotykając się z przyjaciółmi. Gimnazjaliści najczęściej deklarowali spędzanie wolnego czasu korzystając z komputera (61,4% gimnazjalistów). Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych najczęściej wolny czas spędzają z przyjaciółmi (ponad dwie trzecie uczniów szkół ponadgimnazjalnych) oraz uprawiając sport (71,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych). Stosunkowo najrzadziej badani młodzi mieszkańcy Ciechocinka spędzają czas, czytając książki i gazety, czy też biorąc udział w pracach różnych organizacji oraz stowarzyszeń.

Ilość czasu spędzana przed komputerem utrzymuje się mniej więcej na dość zbliżonym poziomie we wszystkich grupach wiekowych. Ponad połowa uczniów szkół podstawowych, połowa gimnazjalistów oraz ponad połowa uczniów szkół ponadgimnazjalnych spędza przed komputerem od jednej do trzech godzin dziennie. Niewielki odsetek uczniów szkół podstawowych (3,1% uczniów), nieco większy odsetek gimnazjalistów (11,8% uczniów) oraz uczniów szkół ponadgimnazjalnych (8,1%) spędza

przed komputerem ponad 5 godzin dziennie, co jest niepokojącą informacją i może wskazywać na występowanie uzależnienia od komputera.

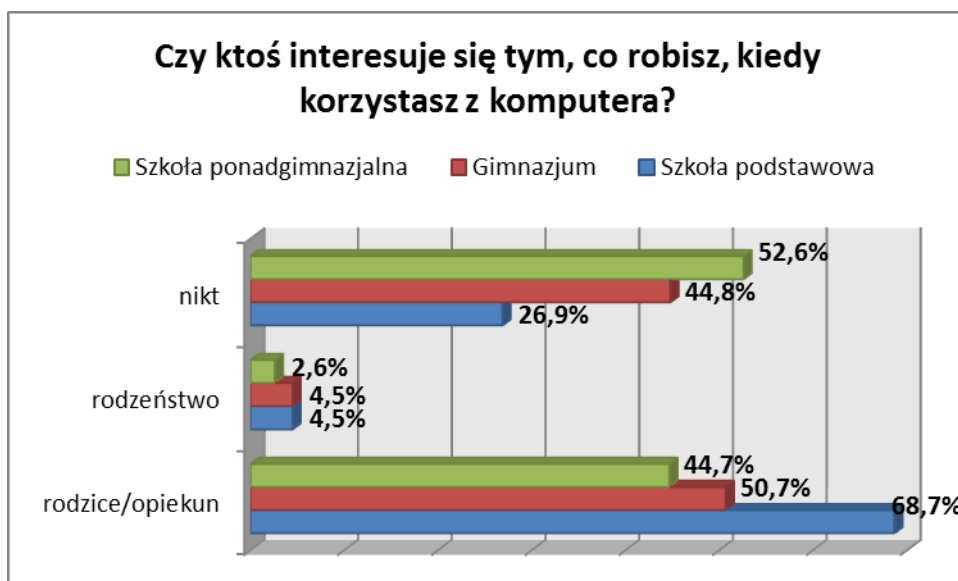

Młodzi mieszkańcy Ciechocinka najczęściej korzystają z Internetu. 47% uczniów szkół podstawowych, 25,7% gimnazjalistów i 52,4% uczniów szkół ponadgimnazjalnych wykorzystuje komputer do nauki. Respondenci z młodszej grupy wiekowej częściej grają w różne gry komputerowe (55,9% uczniów szkół podstawowych, 54,3% gimnazjalistów, 26,2% uczniowie szkół ponadgimnazjalnych). Uczniowie szkół ponadgimnazjalnych częściej niż pozostałe grupy uczniów wykorzystują komputer do słuchania muzyki oraz oglądania filmów.

Internet wzbudza wśród wielu dorosłych osób duże obawy. Według badań przeprowadzonych przez Centrum Badania Opinii Społecznej, ponad 60% badanych dorosłych obawia się zagrożeń, jaki mogą spotkać dzieci w Internecie.⁴ Obawy najczęściej dotyczą nieodpowiednich treści, z jakimi mogą się zetknąć dzieci, i kontaktów o podtekście seksualnym, jakie dzięki temu medium można nawiązać. W badaniu chcieliśmy dowiedzieć się, czy dorosłe osoby interesują się tym, co ich dzieci robią, kiedy korzystają z komputera. Zdecydowana większość uczniów szkół podstawowych deklaruje, że ich opiekunowie wykazują zainteresowanie tym, do czego dzieci wykorzystują komputer. Odsetek ten zmniejsza się wśród uczniów gimnazjów oraz szkół ponadgimnazjalnych. Niepokoi fakt, że w przypadku ponad jednej czwartej uczniów szkół podstawowych, 44,8% gimnazjalistów oraz aż 52,6% uczniów szkół ponadgimnazjalnych nikt nie interesuje się tym, co robią, gdy korzystają z komputera.

⁴ CBOS, „Młodzież i Internet: korzystanie i zagrożenia”, 2004.

Zapytaliśmy również badanych, czy znają pojęcie cyberprzemocy oraz czy sami byli kiedyś jej ofiarami. Pozytywną informacją jest to, że większość uczniów szkół podstawowych (86,4%), szkół ponadgimnazjalnych (84,2%) oraz gimnazjalistów (71,6%) zna to pojęcie i jest świadoma zagrożenia. Młodzi mieszkańcy Ciechocinka rzadko bywają ofiarami tego typu przemocy. Twierdząco odpowiedziało na to pytanie 1,5% uczniów szkół podstawowych oraz 2,8% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Żaden uczeń szkoły gimnazjalnej nie odpowiedział twierdząco na to pytanie. 75,8% uczniów szkół podstawowych, 56,3% gimnazjalistów oraz 97,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych uznaje za niestosowne podawanie swoich danych osobowych przypadkowym osobom poznanym w Internecie.

Rozdział III - Badanie punktów sprzedaży alkoholu

Grupa badawcza

W badaniu wzięło udział 19 kobiet i 1 mężczyzna. 35% badanych miało wykształcenie zawodowe, 55% badanych – średnie, a 10% badanych – wyższe. Średnia wieku badanych osób wyniosła 36,94 lat. Trzech ankietowanych było właścicielami punktów sprzedaży alkoholu, a pozostali badani byli pracownikami. W 19 badanych punktach sprzedawane były również wyroby tytoniowe.

Cel badania

Kwestionariusz ankiety przeprowadzony w 20 punktach sprzedaży alkoholu w Ciechocinku miał na celu analizę postawy sprzedawców względem (między innymi) takich zagadnień jak:

- sprzedaż alkoholu i wyrobów tytoniowych osobom nieletnim,
- sprzedaż alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywanie alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- awantury i bójki spowodowane przez osoby spożywające alkohol.

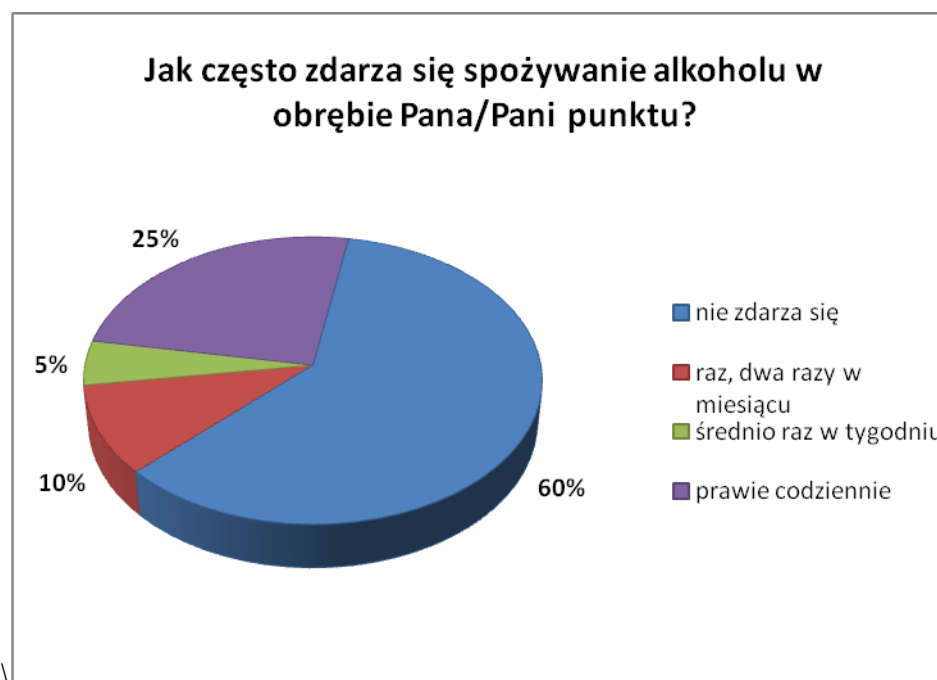
Wyniki badania

Pierwsze zagadnienie dotyczyło zakresu wiedzy na temat alkoholu zawartego w różnych trunkach. Zapytaliśmy, czy alkohol zawarty w wódce jest (Pana/Pani zdaniem) bardziej groźny od tego w piwie. Ponad dwie trzecie ankietowanych odpowiedziało „nie” (14 osób – 70%), trzech ankietowanych (15%) zgodziło się z tym stwierdzeniem, a kolejnych trzech ankietowanych (15%) nie miało zdania na ten temat. Można więc wnioskować, że świadomość badanych sprzedawców w tym zakresie jest dość duża. Alkohol zawarty w

każdym napoju alkoholowym jest tak samo groźny. Jedyna różnica polega na procentowej zawartości w poszczególnych trunkach. Trzeba jednak pamiętać, że jest to całkowicie ta sama substancja.

Kolejne pytania dotyczyły **spożywania napojów alkoholowych w punktach ich sprzedaży**. Zapytaliśmy sprzedawców, czy uważają takie zachowanie za niestosowne. Większość badanych (18 osób, 90%) uważało takie zachowanie za niestosowne, jeden badany (5%) nie miał nic przeciwko, a kolejna osoba nie miała zdania (5%).

W związku z powyższym, interesowała nas częstotliwość spożywania napojów alkoholowych w tych punktach. Ponad połowa respondentów (60%) odpowiedziała, że „*w ogóle się nie zdarza*”. W dwóch punktach (10%) takie zachowanie ma miejsce „*średnio raz, dwa razy w miesiącu*”, w jednym punkcie (5%) - „*średnio raz w tygodniu*”, a w pięciu punktach (25%) - „*prawie codziennie*”. **Można wnioskować, że w większości punktów sprzedaży alkoholu sprzedawcy umiarkowanie dobrze radzą sobie z tym problemem.**

W badaniu interesowało nas również **zjawisko zagrożenia społecznego, które może być powodowane przez osoby spożywające alkohol**. Zapytaliśmy, czy takie osoby stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa w danym środowisku lokalnym. Dwunastu badanych (60%)

stwierdziło, że osoby pijące stanowią zagrożenie, pięciu badanych (25%) przyznało, że takie osoby nie stanowią zagrożenia, a pozostałe trzy osoby (15%) nie miały zdania na ten temat.

Warto w tym miejscu odwołać się do badań z Harvard School of Public Health College Alcohol Study (2003), które wskazują na korelację między częstszym i ryzykownym pićm a nasyceniem okolicy punktami sprzedaży napojów alkoholowych. Wyniki badań opierały się na danych zebranych z 8 uniwersytetów i pokazywały, że na tych obszarach, gdzie nasycenie punktów sprzedaży było wyższe, studenci pili więcej i mieli więcej problemów związanych z nadużywaniem alkoholu.

Natomiast według badania opinii publicznej dotyczącego poczucia bezpieczeństwa, około jedna trzecia mieszkańców województwa kujawsko-pomorskiego (33,3%) obawia napadów i rozbojów oraz włamań do mieszkań, piwnic lub samochodów (33,2%). Niemal jedna czwarta czuje lęk przed brawurowo jeżdżącymi kierowcami (23%), a jedna piąta (21,1%) zaczepianiem przez grupy agresywnie zachowującej się młodzieży. 12,9% respondentów obawia się natomiast „agresji ze strony osób pijanych lub narkomanów.”⁵

---

⁵ Brzeźniak A., Chmielewska A., Kubik J. i Lesiak M. (2011). *Polskie badanie przestępczości. Profil obszarów działania Komend Wojewódzkich i Komendy Stołecznej Policji*. Komenda Główna Policji. Warszawa.

Z powyższych badań wynika, że w społeczeństwie panuje obawa przed zachowaniem osób w stanie nietrzeźwym. Na tym tle, **obawy przed osobami nietrzeźwymi wśród badanych mieszkańców Ciechocinka wydają się być duże.**

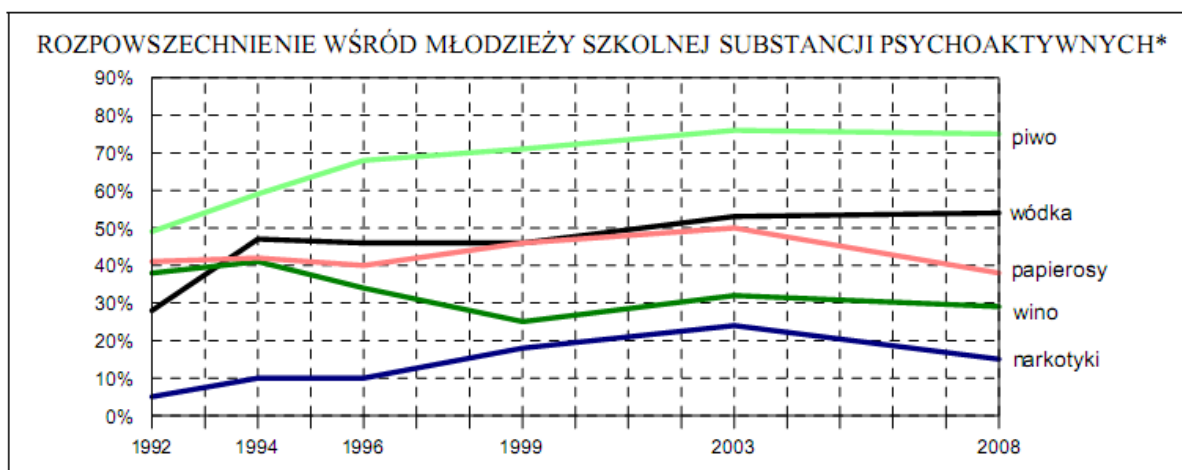
Interesowało nas również, czy w ostatnim miesiącu zdarzyło się jakieś nieprzyjemne zajście związane z alkoholem w obrębie sklepu. W trzech punktach sprzedaży (15%) miało miejsce takie zdarzenie.

Zapytaliśmy sprzedawców, **czy widzą coś niestosownego w sprzedaży alkoholu dorosłej osobie nietrzeźwej.** Zdecydowana większość badanych (90%) odpowiedziała twierdząco na to pytanie, zaś dwóch badanych (10%) nie widziało w sprzedaży alkoholu osobie nietrzeźwej niczego niestosownego.

Zapytaliśmy również, czy zdarzyło się ankietowanym sprzedać osobie nietrzeźwej alkohol. Ponad połowa badanych (60%) odpowiedziała, że nigdy nie miała miejsca taka sytuacja, co jest zgodne z deklarowanym przekonaniem, że jest to zachowanie niestosowne. **Ośmiu badanych sprzedawcom (40%) – zdarza się sprzedać alkohol osobie nietrzeźwej.** Sprzedaż alkoholu osobom, których zachowanie wskazuje, że znajdują się w stanie nietrzeźwości, jest zabroniona przez Ustawę z 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, artykuł 15. **Należy zwrócić szczególną uwagę na to zagadnienie podczas szkoleń dla sprzedawców alkoholu.**

Kolejny obszar badawczy dotyczył **sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych osobom nieletnim.** Na początek warto odnieść się do ogólnopolskich tendencji, które zostały ujęte w komunikacie z badań „Młodzież a substancje psychoaktywne” ze stycznia 2009 opublikowanego przez CBOS.

Wnioskując z powyższego zestawienia problem spożywania substancji psychoaktywnych przez młodzież stanowi poważny problem ogólnopolski. Nasza analiza dotyczyła tego zagadnienia w Ciechocinku.

Na początek zapytaliśmy o bezpieczną granicę wieku, od której powinno sprzedawać się napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe.

Tab. 28. Granica wieku, od której można sprzedawać alkohol i papierosy osobom młodym.

Od jakiego wieku powinno sprzedawać się ...	...alkohol ?	...papierosy ?
Bez ograniczeń	-	-
16 rok życia	-	5% odpowiedzi
18 rok życia	75% odpowiedzi	80% odpowiedzi
21 rok życia	25% odpowiedzi	15% odpowiedzi

W przypadku alkoholu odpowiedzi rozkładały się następująco: 75% badanych wyznaczyło przekroczenie 18 roku życia, a 25% badanych - 21 rok życia. Jeśli chodzi o wyroby tytoniowe wyniki były zbliżone, jak w przypadku alkoholu. 80% badanych wyznaczyło 18 rok życia, 15% – 21 rok życia, a 5% - 16 rok życia.

Chcieliśmy także zbadać powszechność zjawiska sprzedaży używek osobom nieletnim. Zapytaliśmy sprzedawców, czy znają takie przypadki. Siedmiu sprzedawców

(35%) wiedziało o sytuacjach sprzedaży alkoholu osobom poniżej 18 roku życia, a dziesięciu sprzedawców (50%) wiedziało o sprzedaży papierosów osobom nieletnim.

Tab. 29. Przypadki sprzedawania alkoholu i papierosów osobom niepełnoletnim.

Czy znasz przypadki ...	... sprzedaży alkoholu osobom nieletnim ?	... sprzedaży papierosów osobom nieletnim ?
TAK	35% odpowiedzi	50% odpowiedzi
NIE	65% odpowiedzi	50% odpowiedzi

Zjawisko sprzedaży używek osobom nieletnim jest w Polsce dość powszechne, a wyniki naszego badania w dużym stopniu potwierdzają tę zależność w Ciechocinku.

Warto w tym miejscu odwołać się do „Polskiej Deklaracji w sprawie Młodzieży i Alkoholu” w ramach uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 lutego 2000 roku, gdzie wyraźnie zaznaczono, iż:

„Wszystkie dzieci i młodzież mają prawo do życia w środowisku rodzinnym, szkolnym i lokalnym, wolnym od zagrożeń związanych z piciem alkoholu, a obowiązkiem dorosłych jest im to zapewnić.”

Odpowiedzialność za zdrowy rozwój osób niepełnoletnich w dużym stopniu zależy od osób dorosłych, które znajdują się w ich otoczeniu. Oczywiście najbardziej znaczącą rolę odgrywają rodzice, jednak zgodnie z wyżej wymienioną ustawą również inne osoby dorosłe (w tym wypadku sprzedawcy alkoholu i papierosów) mają obowiązek chronić zdrowie młodzieży.

Zapytaliśmy również bezpośrednio sprzedawców, **czy kiedykolwiek sprzedali papierosy lub alkohol osobie, o której wiedzieli, że jest niepełnoletnia.** Wszyscy badani sprzedawcy deklarowali, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobom nieletnim. Jedna osoba przyznała się do sprzedaży wyrobów tytoniowych (5%).

Biorąc pod uwagę ogólnopolską skalę zjawiska, wydaje się prawdopodobne, że odpowiedzi na powyższe pytania mogły nie odzwierciedlać w pełni stanu faktycznego. Zafałszowanie odpowiedzi może być związane ze strachem wyciągnięcia konsekwencji z łamania prawa takim zachowaniem.

Interesowało nas również, jak **często młodzi ludzie podejmują próbę zakupu alkoholu**. Blisko trzy czwarte badanych (73,7%) odpowiedziało, że taka sytuacja „*zdarza się rzadko*”, w trzech punktach (15,8%) zdarza się „*co najmniej raz w tygodniu*”, w jednym punkcie (5,3%) taka sytuacja ma miejsce codziennie, a w kolejnym (5,3%) w ogóle nie miała miejsca. **Widać więc, że stosunkowo dużo osób niepełnoletnich stara się o zakup alkoholu.**

Analogicznie zapytaliśmy o papierosy i otrzymaliśmy podobne wyniki: 73,7% punktów sprzedaży – „*zdarza się, ale rzadko*”, 10,5% - „*co najmniej raz w tygodniu*”, 10,5% – „*prawie codziennie*”, a w 5,3% punktów sprzedaży taka sytuacja nie miała nigdy miejsca.

Tab. 30. Próby kupowania alkoholu i papierosów przez osoby niepełnoletnie.

Jak często zdarza się, że osoba, o której wiesz, że jest niepełnoletnia, próbuje kupić ...	nigdy	zdarza się, ale rzadko	co najmniej raz w tygodniu	prawie codziennie
... napoje alkoholowe?	5,3 %	73,7 %	15,8 %	5,3%
... wyroby tytoniowe?	5,3 %	73,7%	10,5 %	10,5%

„Picie i upijanie się przez dzieci i młodzież jest jednym z największych problemów społecznych współczesnej Polski. Można i trzeba przeciwstawić się mu z całym zdecydowaniem.”⁶

Podsumowując, stosunkowo dużo młodych ludzi podejmuje próby zakupu alkoholu bądź papierosów, bądź obu używek naraz. Jest to poważne zjawisko i sprzedawcy powinni być przygotowani do właściwego zareagowania w takich przypadkach. Zapytaliśmy ich, czy czują się skrupowani i czy mają śmiałość poprosić o dowód potwierdzający pełnoletność klienta, w przypadku, kiedy mają wątpliwość co do jego pełnoletności? Zdecydowana większość badanych (80%) nie ma z tym problemu, czterech sprzedawców (20%) czuje

⁶ „Polska Deklaracja w sprawie Młodzieży i Alkoholu” Uchwały Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 18 lutego 2000 r.

skrepowanie, gdy muszą zapytać o dowód potwierdzający pełnoletniość klienta. **Ogólna tendencja wskazuje na dobre przygotowanie badanych sprzedawców do odmawiania osobom nieletnim sprzedaży artykułów zabronionych dla nich do zakupu.**

W tym miejscu należy odwołać się do Art. 15 ust. 2 Ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, gdzie wyraźnie podkreślono, iż w przypadku wątpliwości, co do pełnoletności nabywcy, sprzedający lub podający napoje alkoholowe uprawniony jest do żądania okazania dokumentu stwierdzającego wiek nabywcy. Jest to podstawowe prawo sprzedawcy. Sprzedaż napoju alkoholowego lub wyrobów tytoniowych osobom poniżej 18 roku życia, grozi grzywną i utratą zezwolenia.

W ostatnim pytaniu poprosiliśmy o ocenę funkcjonowania kontroli sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych w Ciechocinku. Ponad połowa badanych (52%) pozytywnie wypowiada się o funkcjonowaniu kontroli sprzedaży obu używek, 26% badanych jest umiarkowanie zadowolonych z prowadzonych działań, 11% badanych ocenia ją jako słabą, zaś kolejne 11% badanych określa kontrolę jako w ogóle nie działającą.

Wnioski

W podsumowaniu badań przeprowadzonych w Ciechocinku można wyróżnić zasadnicze problemy, jakie pojawiły się w wypowiedziach mieszkańców. Na podstawie otrzymanych wyników zostaną również podkreślone najważniejsze kwestie, wymagające uwagi ze strony władz samorządowych.

1. Podstawowe problemy środowiskowe w opinii mieszkańców Ciechocinka.

- a) Za najważniejszy problem w środowisku lokalnym mieszkańcy uznali bezrobocie, zanieczyszczenie środowiska, ubożenie społeczeństwa oraz alkoholizm. Z pewnością w tej sferze są największe oczekiwania wobec władz, związane z podjęciem działań umożliwiających zwiększenie poziomu zatrudnienia.
- b) Bezrobocie przyczynia się do występowania wielu negatywnych zjawisk. Jednym z jego skutków jest ubożenie rodziny, które często prowadzi do narastania konfliktów i napięć między członkami rodziny oraz przyczynia się do powstawania patologii społecznych. 49% badanych mieszkańców Ciechocinka deklaruje, że doświadczyło w swoim życiu bezrobocia. Wynik ten jest wyższy od wyniku badań ogólnopolskich.
- c) Zaledwie 6,9% badanych mieszkańców posiada wiedzę na temat działań prowadzonych przez władze lokalne, których celem jest wspieranie osób bezrobotnych oraz zagrożonych wykluczeniem społecznym. Należałoby zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w tym zakresie.
- d) Problem nadużywania alkoholu jest wymieniany jako jeden z najważniejszych problemów społecznych przez mieszkańców. Ponad połowa badanych uważa alkohol za towar szczególny i postuluje za kontrolowaniem jego sprzedaży. Większość mieszkańców (93,7%) nie posiada wiedzy o prowadzonych lokalnie działaniach, które mają na celu przeciwdziałanie i zapobieganie uzależnieniu. Należałoby zwrócić

większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w tym zakresie.

- e) Problem narkotyków jest bardzo znaczący w Ciechocinku. Liczba badanych mieszkańców, która próbowała już narkotyków jest prawie pięciokrotnie wyższa w porównaniu z wynikami ogólnokrajowymi.
- f) Problemem środowiskowym jest również przemoc. 22,5% dorosłych ankietowanych przyznało, że zna osobę ze swojego środowiska doświadczającą przemocy fizycznej, a 42,6% przyznało, że zna osobę doznającą przemocy psychicznej. Ponadto blisko 36,3% respondentów zna przypadki bicia dzieci przez ich rodziców czy opiekunów.
- g) Szeroka oferta różnego rodzaju form gier hazardowych oraz ich dostępność sprawiają, że problem staje się coraz bardziej rozpowszechniony i dotyczy zarówno dorosłych, jak również dzieci i młodzież. Połowa badanych mieszkańców Ciechocinka chociaż raz w życiu wzięła udział w konkursach organizowanych przez gazety, telewizję, operatorów telefonicznych, polegających na wysyłaniu płatnych smsów. Większość badanych nie grała nigdy na automatach (65,7%) ani nie obstawiała zakładów bukmacherskich (74,5%). Zaledwie 7,8% badanych deklaruje, że grało kiedykolwiek w grę na pieniądze w Internecie.

2. Zagrożenia w środowisku dzieci i młodzieży.

- a) Spożywanie napojów alkoholowych przez młode osoby jest bardzo poważnym problemem w mieście. Wraz z wiekiem rośnie odsetek osób sięgających po alkohol. Przyznało się do tego 27,9% uczniów szkół podstawowych, 67,6% gimnazjalistów oraz 82,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. 8,8% uczniów szkół podstawowych, 28,6% gimnazjalistów oraz 35,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych przynajmniej raz w życiu upiło się, tracąc kontrolę nad własnym zachowaniem.
- b) Wśród przyczyn sięgania po napoje alkoholowe dzieci i młodzież coraz częściej wskazują na picie okazjonalne, presję rówieśników lub chęć zaimponowania, co

wskazywać może na społeczne przyzwolenie na spożywanie alkoholu przez młode osoby.

- c) Badania wykazały, że stosunkowo dużo badanych uczniów ma kontakt z tytoniem oraz narkotykami. Do palenia papierosów chociaż raz w życiu przyznało się 10,8% uczniów szkół podstawowych, 43,3% gimnazjalistów oraz 48,6% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Najwyższy odsetek młodych osób, które zażywają narkotyki wystąpił w grupie uczniów szkół ponadgimnazjalnych i wyniósł on 28,6%. Z pewnością te dwa zagadnienia powinny spotkać się z pilną uwagą ze strony władz samorządowych.
- d) Jednocześnie niepokojący jest względnie łatwy dostęp dzieci i młodzieży do substancji psychoaktywnych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych.
- e) Najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarzają wakacje oraz czas wolny, dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać otoczone szczególną uwagą opiekunów i uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się ze spożywaniem alkoholu, narkotyków i paleniem papierosów. Wielu uczniów zażywało ponadto substancje psychoaktywne w czasie imprez, na dyskotekę czy w pubie.
- f) Ponadto należy zwrócić uwagę na fakt, że rodzice często nie zauważają tego, że ich dzieci znajdują się pod wpływem substancji psychoaktywnych. Uzyskane wyniki powinny zaalarmować rodziców i opiekunów, aby poświęcali swoim dzieciom więcej uwagi i nie zapominali o odpowiedzialności, jaką za nie ponoszą.
- g) Umiarkowanym problemem wśród badanych uczniów w Ciechocinku są przypadki agresji i przemocy, z jakimi młodzi ludzie spotykają się w środowisku szkolnym i pozaszkolnym. Do znajomości osoby z otoczenia, która doświadcza przemocy ze strony członka rodziny lub otoczenia rówieśniczego, przyznaje się 29,9% dzieci ze szkół podstawowych, 23,1% gimnazjalistów oraz 33,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

- h) Używanie dopalaczy przez badanych uczniów stanowi umiarkowany problem w mieście. Dopálacze cieszą się największą popularnością wśród starszych uczniów – 7,3% uczniów szkół ponadgimnazjalnych przyznało się do zażywania ich, a 7,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych zażyłoby dopálacze, gdyby miało do tego okazję. Działania profilaktyczne oraz informacje o szkodliwym wpływie dopálaczy na funkcjonowanie organizmu powinny być kierowane przede wszystkim do starszych uczniów.
- i) 40% uczniów szkół podstawowych, blisko połowa gimnazjalistów oraz blisko dwie trzecie uczniów szkół ponadgimnazjalnych wzięło przynajmniej raz w życiu udział w konkursach organizowanych przez gazety, operatorów telefonicznych, w których wysłała się płatne smsy. Blisko połowa uczniów szkół podstawowych, blisko połowa gimnazjalistów oraz ponad połowa uczniów szkół ponadgimnazjalnych przynajmniej raz w życiu zagrała na automatach. Zdecydowanie mniej uczniów ze wszystkich grup wiekowych obstawiało zakłady bukmacherskie lub grało na pieniądze w Internecie.
- j) .Inicjację seksualną ma za sobą 9% gimnazjalistów oraz 20% uczniów szkół ponadgimnazjalnych. Blisko połowa badanych gimnazjalistów (47,7%) oraz jedna czwarta badanych uczniów szkół ponadgimnazjalnych (24,4%) deklaruje, że nie widzi niczego niestosownego w kontaktach seksualnych za pieniądze/prezenty.

3. Pozytywne tendencje w dynamice problemów społecznych.

- a) Analiza postaw wychowawczych badanych mieszkańców Ciechocinka wykazała, że w większości nie uznają specjalnych okoliczności, które usprawiedliwiłyby stosowanie przemocy. Te wyniki mogą być wskaźnikiem właściwych postaw rodzicielskich wobec wychowania młodych ludzi, w którym przemoc nie powinna mieć miejsca.
- b) Większość badanych młodych ludzi oceniła swoje relacje z rodzicami jako pozytywne, co wskazuje na korzystną atmosferę wychowawczą i przyjazne środowisko domowe panujące w rodzinach.

- c) Pozytywnym zjawiskiem zaobserwowanym w badaniach jest wysoka świadomość mieszkańców związana z istnieniem osób i instytucji, do których należy zgłosić się w przypadku stosowania przemocy. 54% badanych mieszkańców deklarowało, że posiada wiedzę na ten temat.
- d) Zdecydowana większość badanych uczniów ze wszystkich grup wiekowych deklarowała, że zareagowałoby w sytuacji bycia świadkiem zachowania agresywnego, co jest pozytywnym zjawiskiem i pokazuje, że młodzi ludzie nie są obojętni wobec zjawiska agresji. Jedynie 8,8% uczniów szkół podstawowych oraz 14,9% gimnazjalistów deklaruje, że nie zareagowałoby na akt przemocy dokonywany w ich obecności, natomiast 11,9% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 12,2% uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklarowało włączenie się do bójki. Uzyskane odpowiedzi świadczą o konieczności kształtowania u młodych ludzi właściwych postaw wobec zjawisk związanych z przemocą, które pomogą aktywnie jej przeciwdziałać.
- e) Większość badanych młodych mieszkańców Ciechocinka, podobnie jak w badaniach ogólnopolskich, dostrzega ryzyko szkód związanych z używaniem substancji psychoaktywnych. 77,6% uczniów szkół podstawowych, 73,9% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 67,5% uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklaruje, że ich opiekunowie rozmawiali z nimi na temat szkodliwości używania narkotyków. 69,2% uczniów szkół podstawowych, 64,2% uczniów szkół gimnazjalnych oraz 70,7% uczniów szkół ponadgimnazjalnych uczestniczyło w zajęciach profilaktycznych na temat szkodliwości używania substancji psychoaktywnych (narkotyki, dopalacze, alkohol).
- f) W grupie młodych ludzi 94,1% uczniów szkół podstawowych, 83,8% gimnazjalistów oraz 82,9% uczniów szkół ponadgimnazjalnych deklarowało, że nie sięgnęłoby po narkotyki, nawet gdyby nadarzyła się ku temu okazja. Świadczy to o wzroście świadomości związanej ze szkodliwością substancji odurzających.
- g) Zdecydowana większość badanych młodych mieszkańców Ciechocinka jest świadoma zagrożenia cyberprzemocą oraz uznaje za niestosowne podawanie swoich danych osobowych przypadkowym osobom poznanym w Internecie.

4. Wnioski dotyczące badania punktów sprzedaży alkoholu.

- a) Wśród ankietowanych punktów sprzedaży, większość sprzedawców (90%) była przeciwna sprzedawaniu napojów alkoholowych osobom nietrzeźwym, pomimo to 40% badanych sprzedawców przyznało, że sprzedało alkohol osobie nietrzeźwej. Takie postępowanie stoi w sprzeczności z artykułem 15 ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, należy więc przywiązywać wagę do tego, aby artykuł ten był przestrzegany.
- b) Osoby spożywające alkohol są uznawane za zagrożenie, jednak na terenie punktów sprzedaży rzadko zdarzają się nieprzyjemne zajścia związane z piciem napojów alkoholowych.
- c) Ankieta wykazała, że duża ilość osób niepełnoletnich podejmuje próby zakupu napojów alkoholowych bądź papierosów. Badanie wskazuje, że w punktach sprzedaży sprzedawcy w większości nie sprzedają zakazanych substancji osobom niepełnoletnim i dobrze radzą sobie w sytuacji odmowy ich sprzedaży.